

TAMPEREEN YLIOPISTO

Kasvatustieteen pro gradu- tutkielma

NAVIDEH ASHJAEIMIANDOAB

TAMPEREEN YLIOPISTO

LUKIOSSA OPISKELEVIENTEN MAAHANMUUTTAJIEN YSTÄVYYSSUHTEET

JA

NIIDEN VAIKUTUS KOULUMENESTYKSEEN

Kasvatustieteiden tiedekunta

Kasvatustieteiden pro gradu- tutkielma

NAVIDEH ASHJAEIMIANDOAB

Talvi 2017

Tampereen yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunta

Navideh Ashjaeimiandoab: Lukiossa opiskelevien maahanmuuttajien ystävyys-suhteet ja niiden vaikutus koulumenestykseen

Kasvatustieteiden pro gradu- tutkielma, 54 sivua, 3 liitesivua

Talvi 2017

Tiivistelmä

Tämän pro gradu -tutkielman aiheena ovat lukiossa opiskelevien maahanmuuttajien ystävyys-suhteet ja niiden yhteydet nuorten oppimiseen. Vastauksia haettiin seuraaviin kysymyksiin: Millaisia ovat lukiossa opiskelevien maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden ystävyys-suhteet? Millainen merkitys ystävyys-suhteilla on maahanmuuttajanuorten elämässä ja identiteetin rakentumisessa? Millainen vaikutus ystävyys-suhteilla on nuorten koulumenestykseen.

Teoriaosassa raportin esitellään erilaisia teoreettisia katsomuksia ystävyys-suhteiden tarkasteluun. Päämääränä on taustoittaa teoreettis-käsitteellisesti maahanmuuttajanuorten ystävyys-suhteita ja niiden merkitystä nuorten elämässä ja opiskelussa.

Laadullinen tutkimusaineisto kerättiin teemahaastattelujen avulla keväällä 2017. Tutkimusta varten haastateltiin seitsemän 18-19 vuotiasta maahanmuuttajataustaista lukio-opiskelijaa.

Haastateltavat olivat lähtöisin Iranista, Irakista ja Somaliasta. Haastateltavat opiskelivat Tampereella eri lukioissa. Tutkittavista osa oli syntynyt Suomessa ja osa oli muuttanut Suomeen lapsena. Kaikki haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin analyysia varten. Analysointivaiheessa haastatteluaineisto jaettiin seuraaviin teemoihin: ystävyys-suhteet ja nuorten identiteetti, ystävyys-suhteiden muuttuminen ja ystävyys-suhteiden vaikutus nuorten koulukäyntiin ja koulumenestykseen. Sen jälkeen teemoista muodostettiin kokonaisuuksia vastaamaan tutkimuskysymyksiin.

Tutkimustulosten mukaan ystävyys-suhteilla on tärkeä merkitys maahanmuuttajataustaisten lukiolaisopiskelijoiden koulumenestykseen, identiteettiin, itsevarmuuteen ja itsetuntemukseen. Ystävyys-suhteet myös kehittävät nuorten vuorovaikutustaitoja. Toisaalta tutkimus osoitti, että nuorten elämässä on myös monia muita asioita, jotka vaikuttavat heidän elämäänsä ja koulumenestykseen (perhe, uskonto jne.).

Avainsanat: maahanmuuttajanuori, lukio, ystävyys-suhde, koulumenestys

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 YSTÄVYYSSUHTEIDEN ROOLI MAAHANMUUTTAJANUORTEN ELÄMÄSSÄ.....	7
2.1 YSTÄVYYSSUHTEIDEN MERKITYS	7
2.2 YSTÄVYYSSUHTEET JA NUORI.....	8
2.3 YSTÄVYYSSUHTEET JA LUKIOSSA OPISKELEVAT MAAHANMUUTTAJATAUSTAIST NUORET.....	10
3 LUKIOSSA OPISKELEVIENTEN MAAHANMUUTTAJATAUSTAISTEN OPISKELIJOIDEN YSTÄVYYSSUHTEISIIN LIITTYVIÄ TEKIJÖITÄ	12
3.1 YSTÄVYYSSUHTEET JA NUORTEN IDENTITEETI	12
3.2 KULTTUURIEN KOHTAAMISEN VAIKUTUS YSTÄVYYSSUHTEISIIN	16
3.2.1 MONIKULTTUURISUUS	16
3.2.2 VANHEMMAT	18
3.2.3 USKONTO	20
3.3 YSTÄVYYSSUHTEET JA NUORTEN KOULUMENESTYS	22
4 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	24
4.1 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	24
4.2 AINEISTON KERUU JA ANALYSOINTI	25
4.3 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS	28
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	30
5.1 YSTÄVYYSSUHTEIDEN MERKITYS LUKIOSSA OPISKELEVIENTEN MAAHANMUUTTAJANUORTEN IDENTITEETIN RAKENTUMISELLE	30
5.2 LUKIOSSA OPISKELEVIENTEN MAAHANMUUTTAJAOPISKELIJOIDEN YSTÄVYYSSUHTEISIIN LIITTYVIÄ TEKIJÖITÄ	33
5.3 YSTÄVYYSSUHTEET JA LUKIOSSA OPISKELEVIENTEN MAAHANMUUTTAJANUORTEN KOULUMENESTYS	39
6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	42
7. TUTKIMUKSEN ARVIOINTI	46
LÄHTEET	49
LIITTEET	55

1 JOHDANTO

Ystävät ovat tärkeitä meidän kaikkien elämässä. Ystävien kanssa keskustelemme, vietämme aikaa, jaamme salaisuuksia ja puhumme elämän iloista ja vaikeuksista. Ystävyysuhteemme vaikuttavat elämäämme ja identiteettiimme. Jokainen tarvitsee ystäviä, mutta ystävien rooli on erityisen tärkeä nuorten elämässä.

Salmivalli kirjoittaa:” ystävyysuhteet ovat muita vertaissuhteita läheisempiä suhteita, niihin sitoudutaan vahvemmin, ja niissä muun muassa uskoudutaan enemmän. Ystävyysuhteita luonnehtivat molemminpuoleiset myönteiset tunteet. Ystävysten tunnistamisessa valinnan vastavuoroisuus on tärkein kriteeri. ystävyysuhteilla on erityistä merkitystä sosiaaliselle kehitykselle. Esimerkiksi lapsuuden siirtymävaiheissa ystävyysuhteet helpottavat sopeutumista. Myös yksinäisyyden kokemuksiin ystävien puuttuminen vaikuttaa senkin jälkeen, kun sosiometrinen status on kontrolloitu. Ystävyysuhteissa opitaan asioita, joita tarvitaan myöhemmissä läheisissä suhteissa. Vertaisryhmässä opitaan enemmänkin taitoja, joita tarvitaan työelämässä ja ryhmissä toimittaessa sekä yhteiskunnassa laajemmin. Salmivalli jatkaa: ystävyysuhteiden kehityksellinen merkitys korostuu niillä lapsilla tai nuorilla, joilla on ongelmia perhesuhteissa. Hyvä ystävä voi suojata lasta perheessä esiintyvien ongelmien kielteisiltä vaikutuksilta. Ystävyysuhteiden olemassaolon lisäksi, laatu ennustaa lasten hyvinvointia.” (Salmivalli 2005, 42.)

Silloin kun kysymyksessä on maahanmuuttajataustainen nuori, ystävyysuhteilla voi olla jopa erityisen suuri merkitys henkilön sosiaaliselle sopeutumiselle. Tutkimusaiheen valinnan taustalla ovat paitsi omat kokemukseni myös aiheen ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkitys. Maahanmuuttajien määrä on kasvamassa Suomessa ja kulttuurisen monimuotoisuuden kasvu suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttaa koko väestöön ja elämän tyyliin. Toisaalta maahanmuuttajanuorten kotoutumisessa ja suomalaiseen yhteiskuntaan

sopeutumisessa on ollut paljon ongelmia. Siksi maahanmuuttajataustaisten ystävyysuhteet ja koulumenestys ovat ajankohtaisia ja tärkeitä aiheita.

Tässä tutkimuksessa pyrin selvittämään, millaisia ovat lukiossa opiskelevien maahanmuuttajanuorten ystävyysuhteet ja millaisia merkityksiä ystävyysuhteilla on nuorten elämässä ja opiskelussa. Tutkimuksessa pyritään kartoittamaan asioita, jotka vaikuttavat nuorten ystäväpiiriin ja nuorten ystävyysuhteiden vaikutusta oppimiseen ja koulumenestykseen.

Tutkimusmenetelmänä käytin teemahaastattelua. Metsämuuronen (2005, 226) kertoo teemahaastattelua käytetään usein, kun aihe on häveliäs tai kun halutaan tutkia vähän tuttuja ja tietettyjä asioita.

Haastattelut analysoin sisällönanalyysia hyväksi käyttäen.

Tutkimusraportin alkuosa koostuu aiheen teoreettisesta tarkastelusta. Tutkimuksen teoriaosassa käsitellään erilaisia ystävyysuhteiden teorioita ja otetaan huomioita erityisesti lukiossa opiskelevien maahanmuuttajanuorten ystävyysuhteet. Osiossa myös käsitellään ystävyysuhteiden merkitystä nuorten elämässä, esimerkiksi identiteetin rakentumisessa sekä koulumenestyksessä. Lisäksi käsitellään muita ystävyysuhteisiin liittyviä tekijöitä, sellaisia kuin vanhemmat, kulttuuri, harrastukset, uskonto ja ympäristö.

Teoriaosuuden jälkeen käsitellään tutkimuksen toteutukseen liittyviä teemoja: tutkimuksen tavoitteita, aineiston hankintaa ja analyysia ja esitellään tutkimuksen tuloksia. Tulosten esittelyluvussa tarkastellaan maahanmuuttajaopiskelijoiden ystävyysuhteiden vaikutuksia nuorten oppimiseen ja laajemminkin nuorten elämään.

2 YSTÄVYYSSUHTEIDEN ROOLI MAAHANMUUTTAJANUORTEN ELÄMÄSSÄ

2.1 YSTÄVYYSSUHTEIDEN MERKITYS

Laineen (2005, 175) mukaan ystävyys-suhteilla on pääasiallinen merkitys yksilön emotionaalisessa ja sosiaalisessa kehityksessä. Läheisellä ystävyys-suhteella on suuri merkitys ja vaikutus emotionaaliseen kehitykseen, kun kaverisuhteet autavat sosiaalista kehitystä. Hyvät ihmissuhteet ja hyvät kontaktit kavereiden kanssa rakentavat hyvän pohjan nuoren päivittäiselle henkisel- le hyvinvoinnille ja persoonallisuuden rakentumiselle. Nuoret, joilla on paljon ystäviä verrattuna nuoriin, joilla ei ole paljon ystäviä tai ystäviä ollenkaan, ovat usein sosiaalisempia, itsevarmempia ja yhteistoiminnallisempia. Nuori uskaltaa tekemään asioita ystäviensä kanssa, koska hänestä tulee rohkeampi porukassa kuin yksin. Kaverisuhteet auttavat nuoren itsetietoisuuden kasvamis- ta, koska parhaimmillaan kaverukset vahvistavat toistensa itsetuntoa ja tukevat henkistä kasvua ja myös identiteetin rakentumista.

Ystävät ovat tärkeitä varsinkin nuorille. Nuori viihtyy ystävien kanssa ja jakaa monia tietoja ja taitoja kaveriporukassa. Ystävien kanssa voi myös puhua sekä hyvistä että huonoista tunteista. Tunteiden jakaminen ystävien kesken voi rauhoittaa mieltä.

Apter ja Josselson (1998, 3) kertovat, että ystävät eivät ole vain ystävät. He vastaavat myös erilaisten emotionaalisten ja kehityksellisten tarpeiden täyttämisessä. Solano (1986, 227–246) erottaa kolme ystävyys- den funktiota. Ensinnäkin ystävät täydentävät materiaalisia hankkeita ja ystävät antavat erilaisia tukea ja neuvoja. Toiseksi ystävät täyttävät kognitiivisia hankkeita ja he antavat piristystä jaettujen kokemusten,

aktiviteettien ja ideoiden muodossa. Kolmanneksi ystävät täyttävät sosiaalisia ja emotionaalisia hankkeita sydämellisyyden ja itsetunnon kautta.

Ystävyysuhteiden on osoitettukin olevan tärkeä tekijä yksilön hyvinvoinnin kannalta koko elämänkaaren ajan. Duck (1991, 8–10) kertoo, että yksi ymmärrettävä ja tarkka syy ystävyysuhteiden solmimiselle on se, että ihmisillä on halu keskustella ja kommunikoida muiden ihmisten kanssa toistuvasti joka päivä. Ihmisillä on myös halu läheisyyteen toisten kanssa.

Hartup (1996, 213–237) selittää ystävyysuhteiden merkitys muuttuu joskus positiivisesta roolista riskitekijänä, riippuen siitä ketkä ja millaisia ystävät ovat. Esimerkiksi huonosti sosiaalistuneet tai antisosiaaliset ystävät saattavat arvioida henkilön sosiaalista sopeutumattomuutta. Nuorena aikuisena ystävät auttavat käsittelemään myös ikään liittyviä asioita, kuten esimerkiksi työasioita ja perheasioita. Ystävyysuhteiden sosiaalistavat tekijät ovatkin kovasti sidoksissa niihin kehityksellisiin vaikeuksiin mitä juuri siinä iässä tulee eteen. Hyvät ystävät auttavat toistensa hyvinvointia molemminpuolisella ystävyydellään lapsuudesta lähtien ja tukevat toista ratkaisemaan elämässä eteen tulevista ongelmista.

2.2 YSTÄVYYSSUHTEET JA NUORI

Vuorenrinne (2015, 3) mukaan ystävyysuhteilla on suuri merkitys nuorelle, sillä ystävillä nuori peilaa omaa kasvuaan ja itsenäistymistään, ja kehittää myös omanarvontuntoaan. Ystäväsuhteiden kautta nuori harjoittelee sosiaalisia taitoja, joita tarvitaan myöhemmin elämässä ihmissuhteissa ja työelämässä.

On tärkeää, että jokaisella nuorella on ystävä. Kun nuori pystyy keskustelemaan kavereiden kansaa, jakaa tietojaan, taitojaan ja tunteitaan ja kuuntelee kavereita ryhmässä ja ilmaisee mielipiteitään, hän vahvistaa omaa persoonaansa, identiteettiään ja kehittää itseään. Younissin ja Smollarin (1985, 94, 97) tutkimusten mukaan

nuorten ystävyysuhteet ovat merkittäviä, ja niistä löytyy paljon emotionaalisuutta. Nuoruusiässä tärkeintä ei ole niinkään se, mitä ystävien kanssa tehdään vaan se, että ylipäättään ollaan kaverien kanssa ympäristössä. Myös Cotterellin (2007, 81) sekä Bukowskin, Newcombin ja Hartupin (1996, 3) mukaan ystävien seura ja kaverien kanssa jaetut tuntemukset ja kokemukset ovat nuoruuden ystävyysuhteiden tärkeimmät merkitykset. Griffiths (1996, 26) kertoo tärkeä syy, miksi ihmiset ylipäättään keksivät ystävyysuhteita, on yksinäisyyden välttäminen. Erityisesti nuoruudessa on erittäin tärkeää olla ja tulla nähdyksi ystävän seurassa.

Aaltonen ym. (2003, 93) kertoo nuoruusikäisille ystävyysuhteiden merkitys voi muuttua. Nuorta ei välttämättä enää tyydytä liikkua vain muutaman vanhan ja parhaan ystävän kanssa, vaan häntä kiinnostaa uudet ja suuret ystäväryhmät. Nuorille Kaveriporukan hyväksyntä on tärkeää ja menee yleisesti vanhempien edelle. Ystävyysuhteet syvenevät, kun nuori jakaa luottamuksellisesti tärkeitä ja henkilökohtaisia asioita omasta elämästään hyvän ystävän kanssa. Tyttöillä on yleisesti enemmän läheisiä ystävyysuhteita kuin pojilla.

Aaltosen ym. (2003, 92) mukaan ystäviä voi olla eri ikäryhmistä, mutta saman ikäisten ystävien kanssa viihdytään paremmin ja vietään paljon hyviä aikoja. Nuoret tykkäävät tehdä jotain saman ikäisten ystävien kanssa. Samassa tilanteessa olevilla nuorilla ovat korkeat itseluottamukset. Lapsuudessa ja nuoruudessa ystävät valitaan usein samasta ikäluokasta ja samasta tilasta, esimerkiksi sama perhetilanne, sama taloudellinen tilanne, sama ulkonäkö ja sama sukupuoli. Nuoruusiässä ystävyysuhteille onkin tyypillistä yhteiset mieltymykset ja kiinnostuksen kohteet sekä harrastukset. Läheiset ystävät ovat melkein samanlaisia sosiaaliselta käyttäytymiseltä ja persoonallisuudelta. Samanikäiset ystävät sietävät eroja itsensä ja muiden välillä ja hyväksyvät toistensa sekä positiivisia, että negatiivisia piirteitä.

Aaltonen ym. kertoo myös:” nuoret käsittelevät keskenään monia kasvamiseen ja aikuisuuteen liittyviä kysymyksiä, joista ei haluta puhua omien vanhempien kanssa. Myös nuori jakaa oman tuntemuksia ystävien kanssa ja verrata itseään muihin

nuoriin. Kun nuori saa ystäviltä hyväksyntää, se vaikuttaa hänen minäkäsitykseen itsestään. Hyvä Ystävyssuhteiden puuttuminen vaikuttaa nuoren itsetuntoon ja sosiaalisten taitojen kehittymiseen huonosti.” (Aaltonen ym. 2003, 93–94.)

Laineen (2005, 159) mukaan yli 15-vuotiaan nuoren kohdalla ystävyssuhteilla on suuri ja merkittävä rooli nuoren persoonallisuuden ja identiteetin rakentumisessa. Ystävyssuhteet ovat vahvat, jos molemmat ovat samaa sukupuolta, saman ikäisiä, saman taustaisia ja samasta harrastuksesta. Ystävydessä samankaltaisuudet ovat tärkeitä ja samanlaiset arvot ja asenteet, samanlaiset ajatukset ja kiinnostuksen kohteet vahvistavat nykyisen tilanteen ja tulevaisuuden vaiheen. Ystävyssuhteisiin ei nuoruusiässä suhtauduta enää omistavasti, eikä ystävyssuhteita ajatella enää toinen toisensa poissulkevinä tekijöinä. Nuoruusiässä konflikteja voivat kuitenkin aiheuttaa erilaiset ajatukset, arvot, mielipiteet ja uskomukset. Pojat sietävät erilaisuutta ja epäkunnioittavaa käytöstä vaikeampi kuin tytöt. Ristiriitatilanteet osataan kuitenkin yleensä selvittää kaikkien mielipiteet huomioon ottaen ja molempia tyydyttävästi.

Aaltonen ym. (2011, 31) sanoo kaverisuhteiden keksiminen on keskeisin osa nuorten vapaa-aikaa ja Lahelma (2002, 367–381) ja Ollikainen (2012, 143–155) kertovat yleisesti nuorten arki pyörittää ystävyssuhteiden ympärille koulussa ja muissa organisoiduissa tai institutionaalisissa ympäristöissä.

2.3 YSTÄVYYSSUHTEET JA LUKIOSSA OPISKELEVAT MAAHANMUUTTAJANUORET

Talibin, Löfströmen & Merin (2004, 21–22) mukaan Liebkind (1994) kertoo henkilö, joka syntyperältään ulkomaan kansalainen ja muuttaa toiseen maahan sanotaan maahanmuuttajaksi. Uuteen kotimaahansa etnisiä vähemmistöryhmiä koostuvat pakolaiset, turvapaikanhakijat, siirtolaiset ja paluumuuttajat ovat kaikki

maahanmuuttajia. Talibi, Löfström & Meri (2004, 21–22) määrittävät toisen polven maahanmuuttajat voidaan määritellä myös syntymämaan mukaan. Toisen polven maahanmuuttaja on henkilö, joka on syntynyt uudessa asuinmaassa tai toinen hänen vanhemmistaan on syntynyt ulkomailla. Toisen polven maahanmuuttajana on myös henkilöä, joka on syntynyt ulkomailla, mutta hän saapunut uuteen maahan jo lapsuudessa. Tässä tutkimuksessa maahanmuuttajalla tarkoitetaan maahanmuuttajataustaisia henkilöitä, jotka ovat syntyneet Suomessa tai ovat muuttaneet Suomeen alaikäisinä vanhempinsa kanssa. Tutkimuksen kohteena olevat maahanmuuttajanuoret ovat joko syntyneet Suomessa tai muuttaneet Suomeen lapsena ja kasvaneet Suomessa kahden tai usemman kulttuurin vaikutuspiirissä ja opiskelivat tutkimusajankohtana suomalaisissa kouluissa.

Maahanmuuttajien määrä on kasvamassa Suomessa ja Suomen kouluissa. Monilla maahanmuuttajilla on kouluikäisiä lapsia, siksi maahanmuuttajanuorten koulutus ja sopeutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan ovat tärkeitä. Ystävyysuhteet ovat tärkeitä näissä prosesseissa. Esimerkiksi nuorten identiteetin rakentumisessa ystävyysuhteilla on keskeinen rooli.

Maahanmuuttajanuoret joutuvat myös kohtaamaan monia haasteita, joita ystävyysuhteet voivat helpottaa. Nuoret viettävät paljon aikaa ystäviensä kanssa. He pelaavat ulkona, katsovat elokuvia, kuuntelevat musiikkia, harrastavat yhdessä ja menevät ulos syömään. Koulun aikana he keskustelevat koulun ja opintoihin liittyviä ja suunnittelevat jotain. Joskus he harjoittelevat kurssien suorittamista. Ihmisillä, joiden kanssa he viettävät paljon aikaa, on suuri rooli heidän elämässään

3 LUKIOSSA OPISKELEVIENTEN MAAHANMUUTTAJATAUSTAISTEN OPISKELIJOIDEN YSTÄVYYS SUHTEISIIN LIITTYVIÄ TEKIJÖITÄ

3.1 YSTÄVYSSUHTEET JA NUORTEN IDENTITEETTI

Identiteetti on kaikille yksilölle tärkeä asiaa, mutta erityisen tärkeässä roolissa identiteetti on henkilöille jotka vasta etsivät omaa erityislaatuaan. Nuorille, erityisesti maahanmuuttajanuorille identiteetin rakentuminen on tärkeää. Siksi nuoret peilaavat itseään suhteessa ympäristöönsä ja kanssaihmiisiinsä. Erityisesti nuoret vertaavat itseään ja tilannettaan ystäviensä kanssa.

Himberg ym. (2003, 98–101) todeta identiteetin keksiminen on nuoruuden merkittävä kehitystehtävä. Identiteetillä käsittelijät tarkoittavat oman minän uskomusta ja eräänlaista jatkuvuuden tunnetta, jossa nuori tuntee itsensä samaksi kaikissa tilanteissa. Identiteetin tunnistaminen edellyttää nuorelta kykyä muuttua lapsuuden ajatusmaailmasta itsenäisempään ajatusmaailmaan, jossa nuori ei enää samaistu vallitsevaan ympäristöönsä ja vanhempiinsa, vaan tekee itse päätöksiä ja valintoja oman elämänsä suhteen. Nuoruudessa kehittyvä itsearviointitaito on edellytys itsensä tarkkailuun suhteessa ympäristöön ja muihin ihmisiin. Nuoruudessa ystävien mielipiteillä ja palautteella on suuri merkitys ja ne vaikuttavat nuoren kosketukseen ja ymmärrykseen itsestään. Identiteetin rakentumisessa tärkeää on etsiä oma tyyli toimia erilaisissa tilanteissa muista riippumatta ja kyky arvioida ja hallita omaa toimintaan ja yrittää toimimaan ihanteidensa mukaisesti.

Aaltosen ym. (2003, 74–75) mukaan nuorten identiteetin kehittyminen ei kuitenkaan ole aina helppo asia, vaan siihen liittyy paljon vaikeuksia. Siinä missä nuori on peilannut itseään ympäristöönsä, peilaa itseään vallitsevaan yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Itseluottamuksen saattaessa eteen nuori on ensimmäistä kertaa tilanteessa, jossa hän yrittää tehdä omaan elämäänsä koskevia päätöksiä.

Nuorten identiteetti muuttuu heidän ystävyssuhteidensa kehittymisen myötä. Identiteetti vahvistuu, kun nuori keskustelee ystäviensä kanssa ja kokemuksia ja tietoja jaetaan ystävien kesken. Jos nuorella ei ole ystäviä, hänen identiteettinsä rakentuminen voi kärsiä.

Maahanmuuttajanuorten identiteetin rakentamisen erityishaasteenarakentamisella on, että he elävät kahden tai usemman kulttuurin välissä. Kotona voidaan pyrkiä vahvistamaan erilaisia kulttuurisen identiteetin piirteitä kuin koulussa ja suomalaisessa yhteiskunnassa.

Ystävyssuhteilla on huomattu olevan tärkeä ja suuri vaikutus nuorison kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin (Duck 1991, 22; Laine 2005, 154; Salmivalli 2005, 38). Oakley (1997, 8) kertoo henkilöt, joilla on ystäviä verrattuna niihin, joilla ei ole ollenkaan ystäviä tai on vähän ystäviä ja toimivat yksin, ovat usein terveempiä, voivat paremmin ja elävät kauemmin. Haysen (1988, 406) mukaan ystävyssuhteilla on paljon vaikutusta nuorten itsetuntoon ja nuorten itsetunto lisääntyy ystävän hyväksynnän ja välittämisen kautta. Keltikangas-Järvinen (2005, 36) kertoo hyvä itsetunto voi nähdä vahvoina sosiaalisina taitoina, jotka helpottavat ystävyssuhteiden perustamista ja ylläpitämistä.

Nuori noutaa tukea persoonallisuutensa ja identiteettinsä kehittymiselle läheisistä ystävyssuhteista (Aapola 1992, 83- 102; Duck 1991, 154–155; Hays 1988, 406–407; Laine 2005, 159). Salmivalli kertoo:” kaverien kanssa vietetty aika mahdollistaa myös ikäkaudelle ominaisen itsensä tarkastelun.” Salmivalli (2005, 37.) Griffithsen (1996, 26) mukaan ystävyssuhteissa ystävien välillä olevat vuorovaikutukset vaikuttavat nuorten sosiaaliseen ja psyykkiseen kehitykseen, mikä samalla muodostaa nuorten minäkäsitystä. Duck (1991, 22), Laine (2005, 154), Salmivalli (2005, 38).

lisäävät tämän vielä toimivat ystävyssuhteet vaikuttavat myös sekä omanarvontuntoon että kokonaisvaltaiseen emotionaaliseen hyvinvointiin Salmivalli (2005, 38) keskittää, että hankalat ja ikävät kokemukset ystävyssuhteissa tuottaa riskiä sairastua muun muassa depression. Haysin (1988, 406) mukaan omanarvontuntoon vaikuttaa ystävyssuhteissa se, että ystävä hyväksyy ja välittää toisesta sellaisenaan sekä auttaa toisen käsitystä itsestään.

Rosenbergin (1965, 31) mukaan hyvä ja korkea itsetunnon omaava ihminen arvostaa ja kunnioittaa itseään ja pitää itseään vähintään yhtä arvokkaana kuin muut. Vahva itsetuntoinen henkilö havaitaa rajansa ja on tavoitteena kehittymään edelleen. Keltikangas-Järvisen (2000, 103) ja Ahon (2005, 24) mukaan itsetunto muuttuu sen mukaan, kuinka paljon ihminen yhdistää itseensä hyviä tai huonoja ominaisuuksia. Ahon (2005, 24) ja Kalliopuskan (1990, 64) mukaan hyvän ja korkean itsetunnon pohja on se, että ihmisen käsitys itsestään on voimakkaasti myönteinen. Ihminen, joilla on korkea ja hyvä itsetunto, tietää vahvuuksiensa ja heikkoutensa ja kykenee silti arvostamaan itseään vahvuuksiensa ja heikkoutensa mukaan. Aho (2005, 24) kertoo hyvää itsetunnon tarkastelussa myös se on tärkeää, että henkilön käsitys itsestään vastaa hänen todellista minäkuvansa. Aho (2005, 25) ja Keltikangas-Järvinen (2005, 17–23, 75, 79) kertovat hyvä itsetunto on välttämättä eri asia kuin itsevarma näyttäytyminen tai itsensä hahmottaminen vain myönteisesti. Rohkeus sosiaalisissa tilanteissa ei aina tatkoittaa vahvasta itsetunnosta, vaikka näin yleisesti ennustaan. Keltikangas-Järvisen (2005, 104) mukaan hyvä itsetunto liittyy itsearvostukseen ja itsevarmuuteen eli itseluottamukseen. Itsearvostus on hänen mukaansa omien oikeuksien tukemista sekä onnellisuutta omiin tekoihin. Itsevarmuus on kosketuksessa ihmisen käsitykseen omiin taitoihinsa, jotka vaikuttaa elämään ja hankaluuksien selvittämiseen. Itseensä luottava ihminen uskaltaa pystyttää itselleen mahtavia tavoitteita eikä jää murehtimaan ratkaisuja, vaikka ei saavuttaisikaan tavoitteitaan. Itsetunnoltaan vahva ihminen tuntee oman elämänsä arvokkaana ja ainutkertaisena. Mahdollisuuksia tälle on ihmisen itsearvostus ja tunne siitä, että hän elää arvokasta ja ainutkertaista elämää.

Rosenbergin (1965, 31) mukaan ihmiset, joilla on heikko ja huono itsetunto ovat tyytymätön itseensä, väheksyy itseään eikä kunnioita itseään. Burns (1979, 242–243) esittämän itsetuntoteorian mukaan huonoa itsetuntoa omaavien ihmisten häviö ja voitto riippuu siitä, että minkälaista arviointia ja palautetta he saavat muilta. Muiden positiiviset ja negatiiviset palautteet vaikuttavat heihin. Hyväksyminen muiden osalta on tärkeää ja epäonnistumisista ja negatiivisista palautteista he eivät osaa puolustaa itseään. Korpinen (1990, 12) kertoo tämän kaltainen henkilö ei luota omiin taitoihinsa, joka näkyy esimerkiksi poispäin sulkeutumisena sosiaalisiin tilanteisiin. Keltikangas-Järvinen (2005, 17–23, 37–38, 91–93) selvittää heikko ja huono itsetunto voidaan nähdä ujoutena, itseluottamuksen puutteena, epävarmuutena, syyllisyydentuntemuksina ja jopa vihamielisuutena ja aggressiivisuutena. Itsetunnoltaan heikolle ihmiselle on myös ominaista itsensä pönkittäminen monin tavoin esimerkiksi käyttämällä defenssimekanismeja. Huonosti menneen kokeen jälkeen lapsi on puolustuksellinen heikkoa osaamistaan luokassa olleella melulla tai kysymysten vaikeudella.

Rosenberg (1965, 156–158, 161) lisää Keltikangas-Järvisen määritelmään huolestuneisuuden, yksinäisyyden tuntemukset sekä herkkyyden kritiikille. Tällaisella ihmisellä on myös taipumusta piilottaa heikkoa itsetuntoaan peittämällä roolien taakse.

Aho (2005, 46–47) kuvailee itsetunnoltaan heikolla ihmisellä olevan ongelmia arvioida ja löytää itseään realistisesti sekä tehdä päätöksiä, ratkaisuja ja valintoja. Ojanen (1994, 31) on samaa mieltä Ahon (2005, 46–47) kuvaukseen ja vahvistaa sitä, että ihmisen on vaikea nähdä omia hyviä ja positiivisiä puoliaan, vaikka niitä olisikin. Huono itsetunto saattaa myös esiintyä epäluottamuksena muita ihmisiä kohtaan tai epäitsenäisyytenä, joka ilmenee muiden seuraamisena.

3.2 KULTTUURIEN KOHTAAMISEN VAIKUTUS YSTÄVYYSSUHTEISIIN

3.2.1 MONI KULTTUURISUUS

Mäkiluoko (2003, 12) kertoo kulttuuri muodostaa osa persoonaamme ja vaikuttaa voimakkaasti siihen, miten eri tilanteissa käyttäydymme. Metsänen (2006, 34 -35) ja Alitolppa - Niitamo (1994, 18, 22) kertovat Kulttuurista kiinnostavia asioita ovat suuret merkitykset yksilön persoonan kehitykselle: eri kulttuurit voivat vaikuttaa tai voimistaa erilaisia persoonallisuuden piirteitä. Kulttuuri vaikuttaa kovasti siihen, miten kuvailemme itsemme ja miten määrittelemme suhteemme toisiin ihmisiin. Kulttuuri on myös yksi niistä asioista, jotka paljastavat ihmisten erilaisuutta. Kulttuuri edustaa sitä, miten mietimme, vaikutamme ja reagoimme. Se on opittua ja muuttuu ajan kuluessa aina seuraavalle sukupolvelle.

Rätyn (2002, 42–44) mukaan kulttuuri tarkoittaa kaikkia mitä olemme oppineet historian aikana tekemään ja arvostelemaan, joihin olemme oppineet uskomaan ja joista olemme oppineet nauttimaan. Kulttuurin kautta ajattelemme, tunnemme ja reagoimme. Kulttuuri on opittu historian aikana ja sitä siirretään seuraaville sukupolville. Kulttuuri on tulkintakehys, jonka avulla maailmaa tarkastellaan. Kulttuuri on ihmisten elämäntyyli, uskomukset, toiminnat, lait ja tottumukset, joita ihminen on yhteisönsä jäsenenä omaksunut. Kulttuuri on myös ruoka, vaatteet, kieli, käyttäytymiset ja tavat. Kulttuuria opitaan sosialisoinnin kautta. Olennainen osa kulttuuria koostuu kuitenkin perinteisistä mielipiteistä tai ajatuksista ja erityisesti niihin liittyvistä arvoista.

Maahanmuuttajanuoret elävät erilaisten kulttuurien vaikutuspiirissä. Kotona opitut kulttuurivaikutteet voivat poiketa paljonkin suomalaisessa yhteiskunnassa totutuista käytänteistä. Maahanmuuttajanuoren identiteetin rakentumisen kannalta on keskeistä,

kummat kulttuuriset vaikutteet ovat vahvoja ja vaikuttavat heidän persoonaansa ja elämäänsä ja onko erilaisten kulttuuristen vaikutteiden välillä mahdollista löytää tasapainoa. Toisaalta maahanmuuttajanuorten identiteetin kehitys riippuu siitä, onko heillä vapaus valita omat käytöstapansa. Jos nuori arvostaa omaa kulttuuritaustaansa ja saa oppia uuden sen asuinmaan tapoja ja kehittää ystävyysuhteita, hänellä voi parhaassa tapauksessa kehittyä vahva monikulttuurinen kulttuuri-identiteetti.

Forsander (2001, 44) kertoo kun puhutaan eri kulttuureista puhutaan yleisesti monikulttuurisuudesta tai kulttuurien moninaisuudesta. Monikulttuurisuus on kulttuurin ohella haasteellinen ja monirakenteinen käsite, minkä vuoksi sen käyttö on usein epäselvää. Monikulttuurisuudella voidaan ajatella joka kulttuurin moninaisuutta tai moniarvoisuutta. Monikulttuurisuus peilataa kuitenkin ennen kaikkea eri kulttuurien välisillä suhteilla. Ihmisten katsotaan kuuluvan samanaikaisesti moneen kulttuuriseen kokonaisuuteen, sekä laajempaan yhteiskuntaan että erilaisiin kulttuuriin ryhmiin. Näin ajatellen useita yhteiskuntia voisi pitää monikulttuurisina, sillä niissä elää yleensä vierekkäin sekä etnisiä kulttuureja, että erilaisia alakulttuurisia ryhmiä.

Forsander (1994 a, 9) määrittää kun puhutaan kulttuurista kansalaisuus on yleisesti viitekehys, jonka pohjalta ihmisen kulttuuria määritellään. Kansalaisuus ei ole kuitenkaan ainoa kulttuuria määrittävä elementti. Ihmisiltä voidaan muistaa myös muita viitekehyksiä kuten esimerkiksi sukupuoli, ikä ja ammatti. Forsander (1994 a, 9–10) sanoo myös, että kulttuuri on koko ajan muovautuvaa. Sopeutuessaan uuteen kulttuuriin ihminen hyväksyy asioita ymmärtäen ne jo oppimansa kautta. Tällöin henkilö rakentaa uutta vanhan perustuksille. Uuden kulttuurin ymmärtäminen sekä arkipäiväisten sääntöjen johtaminen ei välttämättä merkitse sitä, että ihminen hylkää sen, minkä kokee omaksi kulttuurikseen. Ihminen voi samanaikaisesti johtaa ja sisäistää ja omaksua useampia kulttuureja ja omaksuessaan toista kulttuuria ihminen alkaa yleisesti nähdä entistä uudella tavalla.

Cantell (2000, 11) kertoo, että parhaimmillaan monikulttuurinen yhteiskunta antaa mahdollisuuksia kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen, jossa väestöryhmien väliset suhteet ovat tasapainossa ja jossa kaikki voi elää tasa-arvoisissa olosuhteissa. Tällaisessa yhteiskunnassa ihmisoikeuksien kunnioittaminen on merkittävä asia ja syrjinnän vastustaminen kaikkialla maailmassa.

Pollari & Koppinen kertovat :”Heillä on erilainen kulttuuri, sanotaan tilanteissa, joissa törmätään erilaiseen elämäntyyliin ja ajattelutapaan. Kun ollaan vaikkapa etelänmatkalla, erilaisuus on kiehtovaa ja odotettuakin, mutta kun sitä tapaa naapurissa tai työpaikalla, tilanne on haastavampi. Itselle vieraan kulttuurin normien ymmärtäminen koetaan usein vaikeaksi. Koska ihminen vaistomaisesti toimii sisäistämänsä oman kulttuurin arvojen ja käyttäytymissääntöjen mukaisesti, hän voi joutua vieraassa kulttuurissa halveksituksi, kun toimii oman kulttuurinsa normien mukaan.” (Pollari & Koppinen 2011, 17– 18.)

Erilaisuus on aina mukana maahanmuuttajanuoren elämässä, vaikka hän olisi syntynyt Suomessa tai olisi muuttanut Suomeen lapsuudessa ja kasvanut Suomessa ja käynyt suomalaista koulua. Erilaisuus voi näkyä ulkonäössä, perheessä, käytöstavoissa, uskonnossa tai äidinkielessä. Joskus nuori jää kahden tai useamman kulttuurin väliin, eikä oikeastaan tiedä mihin kuluu tai mikä on oikein tai väärin. Joskus vanhemmat ja ystävyssuhteet voivat vaikeuttaa nuorten valintoja. Toiseuden kokemukset ja kulttuurien väliset ristiriidat voivat vaikuttaa nuorten persoonaan ja identiteetin rakentumiseen kielteisesti ja aiheuttaa monenlaisia ongelmia nuorten elämässä. Myös ulkomaalaistaustasta voi aiheutua monenlaisia ongelmia. Suomalainen yhteiskunta ja sen käytännöt voivat tuntua monimutkaisilta maahanmuuttajanuorista. Nuorten vanhempien ja suomalaisen yhteiskunnan odotukset voivat tuntua nuorista ristiriitaisilta. Toisaalta nuorilla on omia toivomuksia ja odotuksia, jotka voivat olla täysin erilaisia kuin vanhempien tai yhteiskunnan odotukset.

Gore (2007, 38-39) kuvaa kulttuuritarkastelua jäävuorena. Se kulttuuri, jonka näemme, kuulemme, tunnemme ja maistamme, on vain jäävuoren huippujae. Kulttuuri määritellään objektiivisesti ja subjektiivisesti. Kun puhutaan vierasta kieltä, syödään erilaista ruokaa, pukeudutaan eri tavalla tai toimitaan eri käytöstavalla tarkoitetaan objektiivista kulttuuria. Kuitenkin kaiken tuon näkyminen kokemuksen takana ihmiset voivat olla myös erilaisia vähemmän ilmeisellä tavalla, kuten asenteissa, uskomuksissa, normissa, arvoissa ja viestintätyylissä. Tätä puolta kulttuurista kutsutaan subjektiiviseksi kulttuuriksi. Kulttuurikäsitettä tässä mielessä Gore vertaa meressä kelluvan jäävuoreen eli jäävuoreen huippukohta, jonka näemme, on objektiivinen kulttuuri, mutta veden alla on paljon suurempi osa jäävuorta, joka tukee jäävuoren huippua. Nähdäksemme piilossa olevan kohdan kulttuurista jäävuorta meidän pitää sukeltaa veden alle.

Pollari & Koppinen kertovat :”Se kulttuuri, jonka vaikutuksessa me kasvamme ja elämme, määrittelee meille, mikä on oikein ja väärin. Saamme kasvatuksessa tietää, mikä on sopivaa ja hyvää käyttäytymistä sekä mikä on sopimatonta ja huonoa. Ympäristöä tarkkailemalla opimme, miten erilaisia elämän asioita pitää tehdä. Hyvät kokemukset rakentavat toivoa ja luottamusta. Usein ei huomata, että inhimillinen kulttuuri laajasti ymmärrettynä tukee näiden elämää rakentavien voimien toimintaa.” (Pollari & Koppinen 2011, 19.)

Saranevan (2002, 49-96) mukaan Uuden kulttuurin ymmärtäminen ja sisäistäminen on maahanmuuttajalapselle helpompaa kuin maahanmuuttaja - aikuiselle. Aikuinen maahanmuuttaja ei voi hyväksyä samalla tavalla uuden kulttuurin asioita kuin maahanmuuttajalapsi, jolla ei ole yhtä vahvaa kulttuuripohjaa entisestä kotimaasta. Joskus uuden kulttuurien oppimisesta ja ymmärtämisestä, maahanmuuttaja lapsien ja vanhempien välillä syntyy pitkä väli, joka aiheuttaa vaikeuksia. Joskus vanhemmat ja lapset voivat kasvaa niin erilleen uudessa kulttuuriyhteiskunnassa, että heidän välille syntyy kulttuurien kuilu. Silloin voi syntyä ongelmia löytää yhteisymmärrystä siitä, miten pitää käyttäytyä, mitkä asiat ovat sopivia ja mitkä eivät.

3.2.2 VANHEMMAT

Maahanmuuttajanuorten vanhemmille, jotka ovat muuttaneet Suomeen aikuisina, voi olla vaikea sopeutua uuden maiden toimintatapoihin ja kulttuurisiin käytäntöihin. Heille voi olla vaikea hyväksyä, että nuori omaksuu koulussa ja yhteiskuntaelämässä suomalaisia tapoja. Suomalaistuminen voidaan kokea ongelmaksi erityisesti silloin kun vanhemmat identifioituvat vahvasti uskontoon, joka poikkeaa Suomen valtauskonnoista. Tällaisessa tilanteessa kantaväestöön kuuluvat ystävät voidaan kokea ongelmaksi. Joskus ystävien rooli voi nousta maahanmuuttajanuoren elämässä perhettä tärkeämmäksi. Tilanteen kärjistyminen voi johtaa jopa siihen, että nuori muuttaa pois kotoa. Monet vanhemmat ovat joutuneet hyväksymään nuorten ystävyysuhteet, koska he eivät halua, että nuori lähtee pois kotoa.

Pels kirjoittaa : ”maahanmuuttajavanhempien ja suomalaisen yhteiskunnan välillä voi olla yhteen sovittamattomia eroja käsityksissä lasten ja nuorten kasvattamisessa. Tällaisessa tilanteessa oleellista on, miten nopeasti vanhemmat muuttavat aiempia käsityksiään ja tapojaan eri tilanteissa.” (Pels ym. 2006, 3–22.)

Alitolppa-Niitamo, Fågel, & Säävälä kirjoittavat: ”vanhempien osoittama lämpö ja positiiviset käyttäytymismallit, säännöt, tietty kontrolli ja ohjaus ovat nuorelle tärkeitä. Perhe on keskeinen, mutta ei ainoa tuen lähde: myös koulu, jossa nuori viihtyy, turvallinen kaveripiiri ja asuinalue sekä muut saatavilla olevat aikuiset lisäävät positiivisen kehityksen todennäköisyyttä. Myös yhteiskunnan instituutiot, kuten terveydenhuolto, nuorisotoiminta ja harrastukset ovat vahvistavia tekijöitä.” (Alitolppa-Niitamo, Fågel & Säävälä 2013, 103.)

Maahanmuuttajavanhempien ymmärrys ja yhteistyö nuorten kanssa helpottaa nuorten elämää. Kun vanhemmat ymmärtävät, että nuorilla on oikeus valita itse vapaasti mitä hän haluaa, nuori voi arvioida uusia asioita, jotka hän oppii ympäristöstä suhteessa aiemmin kotona oppimiinsa asioihin ja voi näin vahvistaa omaa kulttuuri-

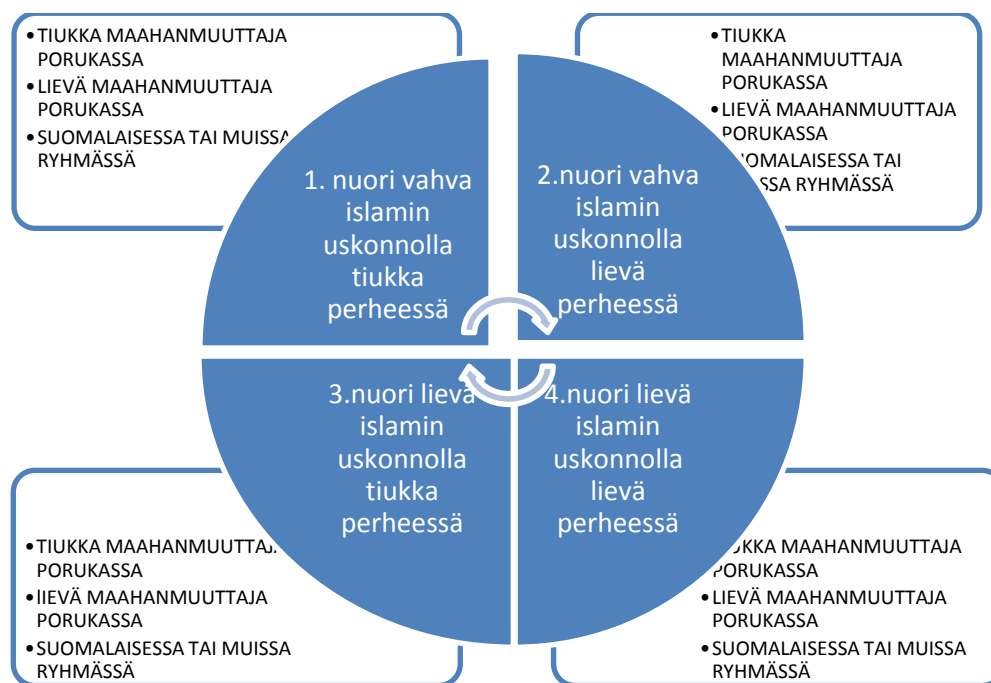
identiteettiään. Parhaassa tapauksessa nuoren itsevarmuus kasvaa ja hänen valmiutensa pärjätä elämässä paranevat. Mikäli vanhemmat eivät ymmärrä tätä, tilanne voi vaikuttaa nuorten käyttäytymiseen ja aiheuttaa nuorille stressiä ja masennusta. Tässä tilanteessa nuori jää kasvaa vanhan kulttuurin (vanhempien kulttuuri, jonka hän on oppinut kotona) ja uuden kulttuurin (jonka hän on oppinut koulussa ja ympäristössä) välissä.

Laineen (2005, 37) mukaan lukioikäinen nuori elää varhaisen aikuisen siirtymävaihetta, jossa hän saattaa kyseenalaistaa ja arvioida uudelleen elämänsä ja käsitellä oman ja ympäristön suhdetta. Siirtymävaiheessa nuori miettii vieläkin stereotyyppisesti ja pitää ryhmään kuulumista hyvinvointinsa edellytyksenä. Vaikka nuori yrittää säilyttää oma minäkäsityksensä, pelottavaa nuorelle on se, ettei kuulu ryhmään. Jos nuori ei voi kuulua ryhmään, jossa on samankaltaisia nuoria, se voi tuntua hänestä rankalta. Materiaaliset asiat, maine ja sosiaalinen hyväksyntä ovat tärkeitä nuorille. Nuori tulkitsee kokemuksiaan voimakkaasti minän kautta, mutta ottaa vastaan jo kritiikkiä. Nuorella on tarve suojella omaa minäänsä ympäristön paineilta hyväksymällä itsensä sellaisena kuin on. Aikuisilta nuori tarvitsee emotionaalista apua ja ohjausta.

Maahanmuuttajanuorten oma kulttuuritausta voi myös olla lähellä uuden asuinmaan kulttuuria, mikä tarjoaa nuorille paremmat mahdollisuudet sopeutumiseen. Monella maahanmuuttajavanhemalla on kuitenkin huoli nuorten kasvamisesta uuden maan kulttuuriin. He pelkäävät, että nuori unohtaa omaa kulttuuritaustansa kokonaan.

3.2.3 USKONTO

Uskonto on yksi niistä asioista, jotka vaikuttavat maahanmuuttajanuorten ystävyys-suhteisiin. Uskonnosta voi syntyä hankaluuksia ystävien välillä koulussa, harrastuksissa, syömisessä, keskusteluissa, uinnissa, retkellä ja juhlissa, vaikka nuori olisi syntynyt Suomessa tai muuttanut Suomeen alaikäisenä ja olisi tottunut suomalaiseen kulttuuriin.

Kuvio 1. Maahanmuuttajanuorten uskontotilanne Suomessa.

Uskonto on asia, johon suhtaudutaan eri tavoin. Uskonto voi olla joillekin tosi tärkeä asia, mutta toisille se voi olla lähes merkityksetöntä. Näin on myös Islamin kohdalla, jonka edustajia kaikki tutkittavani olivat... Muslimiperheissä suhtaudutaan myös lasten kasvattamiseen eri tavoin. Joskus nuori kasvaa uskonnollisessa perheessä, jonka mielestä lasten pitää rukoilla, käyttää huivia, syödä halal ruokaa, eikä heillä saa olla tyttö- tai poikaystäviä. Joskus taas muslimiperheen nuori saa seurustella

vapaasti, ei tarvitse välittää paastosta ja saa syödä suomalaisesta ravintolaista mitä vaan.

Nuorten uskonnolliset toiminnot voivat joko helpottaa tai vaikeuttaa heidän ystävyys-suhteitaan, mutta vahvasti uskonnollisella nuorella voi olla vaikeuksia kaveriporukassa. Hänet voidaan jättää ryhmän ulkopuolelle tai hän ei löydä itselleen sopivaa ryhmää.

Toisaalta nuoret voivat saada tasapainoa uskonnosta, joka auttaa heitä sopeutumaan sekä kotikulttuuriin että koulukulttuuriin ja kaveripiiriin.

3.3 YSTÄVYYSSUHTEET JA NUORTEN KOULUMENESTYS

Hyviä ystäviä tarvitaan sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Koulussa voidaan viettää aikaa välitunnilla ja koulun pihalla, keskustella kouluympäristössä ja oppiaineista ja neuvotella kaikista ongelmista. Varsinkin maahanmuuttajanuori tarvitsee ystäviä koulussa, koska hän tarvitsee motivaatiota mennä kouluun. Parhaillaan ystävyys-suhde koulussa vaikuttaa positiivisesti nuoren koulumenestykseen.

Laineen (2005, 176–177) mukaan hyvät ystävät ja heidän välillä olevat vahvat ystävyys-suhteet auttavat lapsen sopeutumista, kun tilanne muuttuu. Hyvät ihmissuhteet helpottavat lapsen sopeutumista uusiin tilanteisiin, kuten siirtymistä päivä-hoidosta kouluun. Hyvät ystävyys-suhteet vaikuttavat myös koulunkäyntiin, silloin kun lapset antavat tukea toisilleen, heidän selviämisen ja turvallisuuden tunnetta koulussa vahvistuu ja siten edistää myönteistä koulu-asennetta. Ystävyys-suhteet myös lisäävät suosio-asemaa sekä positiivisia asenteita tovereita kohtaan ja ennaltaehkäisevät psykososiaalisia ongelmia. Oppilaat, joilla on ystäviä,

ovat aktiivisempia ja menestyvät paremmin kuin lapset, joilla on vain vähän tai ei ollenkaan ystäviä. Ystävän puute heikentää lapsen koulumenestystä ja aiheuttaa vaikeuksia kouluun sopeutumisessa. Ystävän menettäminen voi puolestaan vähentää kouluviihtymistä.

Ystävyysuhteet ovat tärkeitä myös lukiossa opiskeleville maahanmuuttajanuorille. Nuorten motivaatio kouluun menoon ja kurssien suorittamiseen kasvaa. Nuori voi myös keskustella ystävien kanssa monista erilaisista asioista ja hänen tietovarantonsa kasvaa.

Ystävät voivat vaikuttaa nuorten koulumenestykseen. Nuoret jakavat tietojaan ja antavat toisilleen neuvoja tarvittaessa. He auttavat toisiaan ja ovat mukana ystäviensä kanssa hyvissä ja huonoissa tilanteissa. Hyvät ystävät kannustavat toisiaan ja korjaavat virheitä ystävällisesti. Ystävät ymmärtävät toistensa tunteita ja ottavat toisensa huomioon.

Ystävien rooli maahanmuuttaja opiskelijoiden oppimisessa ja koulumenestyksessä on suuri. Esimerkiksi maahanmuuttajanuoren suhtautuminen tasa-arvoon muuttuu kun hänellä on suomalaisia ystäviä koulussa. Myös kun hän oppii suomalaisista ystäviltä kieltä ja kulttuuria, hänen motivaationsa koulun käyntiä kohtaan kasvaa.

Koulun käynnissä tavoitteena ei ole oppiaineiden suorittaminen, vaan oppiminen. Oppiminen onnistuu hyvin silloin kun oppilailla on motivaatiota, tehdään tehtäviä yhdessä, ollaan vuorovaikutuksessa, jaetaan tietoja ja keskustellaan.

4. TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 TUTKIMUKSEN TAVOITEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksessa halusin selvittää lukiossa opiskelevien maahanmuuttajaopiskelijoiden ystävyyssuhteita. Millaisia ystävyyssuhteita nuorilla on ja minkälaiset asiat vaikuttavat heidän ystävyyssuhteisiinsa? Halusin myös selvittää ystävyyden merkitystä lukiossa opiskelevien maahanmuuttajien elämässä. Miten ystävyyssuhteet vaikuttavat nuorten identiteettiin ja koulumenestykseen?

Teemahaastattelujen avulla haettiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin;

- millaisia ystävyyssuhteita lukiossa opiskelevilla maahanmuuttajanuorilla on?
- minkälainen merkitys ystävyyssuhteilla on maahanmuuttajanuorten elämässä?
- millaiset asiat vaikuttavat nuorten ystäväpiirin muodostumiseen?

Tutkimuksen teoriaosassa tarkastelin erilaisia ystävyyssuhteiden teorioita ja otin huomioon erityisesti lukiossa opiskelevia maahanmuuttajanuorten ystävyyssuhteita. Tavoitteeni oli tutkia empiirisesti maahanmuuttajanuorten ystävyyssuhteita, suhteet ja niiden merkitystä nuorten elämässä, sekä ystävyyssuhteiden vaikutusta nuorten identiteetin rakentumiseen. Yritin myös selvittää, millaiset asiat vaikuttavat maahanmuuttajanuorten ystävyyssuhteisiin (esim. vanhemmat, harrastukset, uskonto, kulttuuri).

4.2 AINEISTON KERUU JA ANALYSOINTI

Hirsjärven & Hurmen (2011, 48–49) mukaan haastattelu on kahden ihmisen välistä kommunikaatiota, joka perustuu kielenkäyttöön. Haastattelussa vuorovaikutus muodostuu ihmisten sanoista ja niiden kielellisestä tulkinnasta asioissa, merkityksissä ja myös merkityksien syntyemisissä. Hirsjärvi & Hurme (2011, 41) kertovat myös tutkittavien kunnioittaminen ja heidän mielipiteisiinsä kuunteleminen ovat olleet pohja tieteellisen tutkimuksen teolle ja samalla se on oikeutus saada tieteellisesti tärkeysellistä tietoa. Haastattelun avulla voidaan saada toivottua tietoa toisen ihmisen omista kokemuksista, käsityksistä ja arvostuksista, sen takia haastattelu on hyvä tutkimusmenetelmä.

Tutkimusta varten haastateltiin keväällä 2017 seitsemän luokiossa opiskelevaa maahanmuuttajanuorta. Haastattelujen tarkoituksena oli saada tietoa lukiossa opiskelevilta maahanmuuttajanuorilta itseltään, heidän ystävyssuhteistaan, ystävyysmerkkityksestä heidän elämässään, nuorten käsityksistä ystävyysuhteiden merkityksestä koulumenestykselle ja ystävyssuhteisiin vaikuttavista seikoista. Omien maahanmuuttajataustaisten ystäväni avulla löysin lukiossa opiskelevia maahanmuuttajanuoria ja otin heihin yhteyttä. Kerroin, että haluan haastatella heitä ja selitin kuka olen ja mitkä ovat haastattelujeni tavoitteita. Kerroin myös, että heitä haastatellaan nimettöminä ja että nauhoitettua äänitystä käytetään vain litterointiin. Haastateltavat opiskelivat Tampereen kaupungin eri lukioissa. He olivat 18-19 vuotiaita somalialaisia, irakilaisia ja iranilaisia.

Tein haastattelut yksilöhaastatteluina erilaisissa ympäristöissä, esimerkiksi kirjastossa, koulun käytävällä tai kotona. Haastattelut kestivät noin 20-30 minuuttia. Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2009, 208) kertovat lomakehaastattelun ja täysin avoimen haastattelun

välimuoto on teemahaastattelu. Teemahaastattelu näkyy paljon kasvatustieteellisessä tutkimuksessa ja siellä kysymysten tarkkaa muoto ja järjestys puuttuu. Teemahaastattelu muodostuu teemoista ja tutkija saa tiedot keskustelun ja apukysymyksien avulla tutkimuskysymyksen vastaamiseen.

Olin valmistellut teemahaastattelujen haastattelurungon teoreettisen viitekehyksen teemojen mukaan. Haastattelujen avulla kartoitettiin vastaajien käsityksiä esimerkiksi ystävyysmerkkyydestä, ystävyssuhteiden vaikutuksista, ystävyssuhteiden merkityksestä identiteetin rakentumiselle ja iteetti, koulumenestykselle.

Haastattelujen luotettavuus oli tärkeä osa prosessia. Yritin nauhoittaa haastattelut mahdollisimman hiljaisessa paikassa ja mahdollisimman hyvällä laadulla. Pyrin haastattelutilanteessa mahdollisimman suureen sensitiivisyyteen silloin kun kysymykset koskivat esimerkiksi tasa-arvoa, tai haastateltavien perhettä tai uskontoa. Haastattelu oli suomenkielellä, mutta iranilaishaastateltavien kanssa puhuin välillä persiankielellä.

Seuraavassa vaiheessa kaikki haastattelut litteroitiin. Litterointi oli vaikein osa tässä tutkimuksessa minulle, koska lukiolaiset puhuivat puhekielellä nopeasti ja minulla oli pakko kuunnella heidän puhettaan moneen kertaan. Ruusuvuori sanoo: ”litteroinnin luotettavuus riippuu tutkimusasetelmasta ja metodisesta lähestymistavasta. Suuri osa haastatteluvuorovaikutusta on muuta kuin sanallista, se on myös kehonkieltä, kuten nyökkäykset ja pään pudistukset. Litteraatiossa tutkija tekee jatkuvasti valintaa sen suhteen, mikä nähtävissä tai kuultavissa oleva tieto on relevantia meneillään olevan vuorovaikutuksen ymmärtämisen kannalta. Litterointi on aina tulkinta, joten alkuperäisen nauhoitteen säilyttäminen ja sen jatkokäytön ja uudelleen litteroinnin mahdollistaminen on äärimmäisen tärkeää.” (Ruusuvuori 2010, 426–427.) Tein valinnan litteroida haastattelut lähes sanatarkasti, mutta keskityin siihen, että haastateltavien mielipiteet ja käsitykset tulivat selkeästi esille. En siis litteroidessani ottanut mukaan jokaista täytesanaa tai äännähdystä, vaan ainoastaan merkitysten

ymmärtämiseen tarvittavan määrän. Litteroinnin jälkeen ryhdyin jäsentämään ja analysoimaan aineistoa.

Tuomen ja Sarajärven (2009, 92) mukaan laadukkaan tutkimuksen käsittelyn tulisi aina lähteä, että materiaalista hankitaan, rajataan ja jollakin tavalla litteroimalla tai koodaamalla erotellaan kaikki juuri tutkimuskysymyksen peruusteella oleellinen materiaali. Tutkimuksen tavoite ja tutkimustehtävä suuntaa tätä valintaa.

Tuomi ja Sarajärvi myös kertovat: ” Tutkimuksen analyysistä tavoite on se, että tehdään aineistosta selkeämpää, jotta siitä saadaan paremmin johtopäätöksiä. Sisällönanalyysi on menetelmä, jolla voidaan analysoida tekstiä systemaattisesti ja objektiivisesti. Se sopii hyvin strukturoimattomaan aineistoon ja sitä käytetään etsimään tekstistä merkityksiä. Sisällönanalyysiä ei kuitenkaan pidä sekoittaa diskurssianalyysiin, jolla tutkitaan miten merkityksiä tekstissä tuotetaan. Sisällönanalyysillä järjestetään aineistoa tiiviiseen muotoon siten, että siihen sisältyy kaikki oleellinen informaatio. Analyysin jälkeen aineiston informaatioarvo kasvaa, koska informaatio ei ole enää kokonaisen aineiston sisällä, vaan se on jäsennetty yhtenäiseksi ja helpommin luettavaksi.” (Sarajärvi & Tuomi, 2009, 92.)

Litteroinnin jälkeen tutustuin aineistoon kokonaisuutena ja tein yleisiä huomioita aineiston sisällöstä. Alleviivasin litteroidusta tekstistä tutkimuskysymysten kannalta relevantit tekstinkohdat. Valitsin aineiston analyysiyksiköksi lauseen tai lausejoukon. Sitten annoin jokaiselle haastateltavalle keskityn nimen, jotta heitä ei voida tunnistaa raportista. Analyysi jatkui sitten pelkistämällä ilmaisut yksinkertaisempaan muotoon kolmatta persoonaa käyttäen. Tuomi ja Sarajärvi kehottavat: ” Pelkistys vaiheessa tutkija päättää, hakeeko hän tutkimusaineistosta erilaisuutta vai samanlaisuutta.” (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.) Itse yritin tutkimuksessani löytää usein samoja asioita haastateltavien välillä. Yhdistin pelkistetyt merkitykset kaikista haastatteluista yhdeksi kokonaiseksi listaksi, josta sitten etsin vahvimmin ja merkittävimmin esille nousevia teemoja seuraavissa aihealueista:

- ystävyys ja lukiossa opiskelevien maahanmuuttajanuorten identiteetti
- ystävyys ja sen vaikutus lukiossa opiskelevien maahanmuuttajanuorten elämään ja koulumenestykseen (oppimiseen)
- lukiossa opiskelevien maahanmuuttajanuorten ystävyyssuhteisiin vaikuttavia asioita.

Tutkimuksen tulosten raportoinnissa yhdistin teoreettisesta kehyksestä ja haastatteluaineiston sisällönanalyysistä saatuja teemoja. Tavoitteena oli vastata tutkimuskysymyksiin eli siihen, millaisia ovat on lukiossa opiskelevien maahanmuuttajanuorten ystävyyssuhteet, ja millaisia merkityksiä ystävyyssuhteilla on maahanmuuttajanuorten elämässä. Lisäksi raportoin tutkimustuloksia, jotka liittyivät asioihin, jotka vaikuttavat maahanmuuttajanuorten ystäväpiiriin sekä nuorten ystävyyssuhteiden vaikutukseen heidän koulumenestykseensä.

4.3 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS

Tutkimuksen luotettavuuden arviointi on tärkeää. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 134, 140) tuovat esiin, että laadullisissa tutkimuksissa luotettavuuden käsittely voi olla täysin erilaista johtuen erilaisista laadukkaista tutkimusten perinteistä, eikä luotettavuuden arvioinnin selkeydestä. Eskola ja Suoranta (2008, 210) määrittävät laadullisessa tutkimuksessa, että tutkija on huomattava tutkimusväline omassa tutkimuksessaan ja hän itse vaikuttaa merkittävästi luotettavuuteen. Näin ollen tutkija on keskeisin luotettavuuden normi ja arvioinnin luotettavuudesta vaikuttaa koko tutkimusprosessiin. Tuomen ja Sarajärven (2009, 142) mukaan Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden voi parantaa niin aineiston keruu- kuin

analysointimenetelmienkin kehittämisellä. Tästä huolimatta tärkeä ehdotus on yhä se, että tutkijalla on riittävästi aikaa tutkimuksen tekemiseen.

Tuomi ja Sarajärvi varmistavat: ” haastattelu on hyvä tapa aineiston keräämiseen, koska haastattelijalla on mahdollisuus selittää haastattelukysymyksiä haastateltaville tarkemmin. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa, kun tutkija esittää tutkimusraportin lukijoille riittävästi tietoa aineiston keräämisestä ja analysoimisesta. Näin tutkimustulokset ovat selkeämpiä ja ymmärrettävämpiä, ja lukija voi arvioida niitä. Tämä vaatii, että tutkija tuo ilmi tutkimuksen kohteen ja tarkoituksen, aineistonkeruumenetelmät, tutkimukseen osallistujat, tutkimuksen keston ja aineiston analysointiprosessin. Lisäksi riittävä tiedonanto tutkimuksesta vaatii, että tutkija pohtii ja arvioi tutkimusraportissaan omia sitoumuksiaan tutkijana, suhdettaan tutkittaviin sekä tutkimuksen luotettavuutta.” (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140–141.)

Olen esitellyt tutkimusraportissa lukijalle, mistä tutkimusaiheeni on syntynyt, miten olen kerännyt tutkimuksen aineiston, miten olen tehnyt haastattelut, miten olen ottanut yhteyttä haastateltaviin ja miten olen analysoinut tutkimusaineiston.

Tuomen ja Sarajärven (2009, 136) mukaan tutkimusmenetelmien luotettavuutta voidaan arvioida validiteetin ja reliabiliteetin avulla. Oliveren (2010, 73) mukaan validiteetti tarkoittaa, mittaako tutkimus oikeasti sitä, mitä sillä oli tarkoitus mitata, eli esimerkiksi, esittelevätkö tutkimustulokset tutkittavien oikeita kokemuksia. Johnson ja Christensen (2008, 144) selvittävät reliabiliteetilla puolestaan näyttäen tulosten pysyvyyteen tai johdonmukaisuuteen, eli siihen, että ne ovat samoja, vaikka testi toistettaisiin. En voi olla varma siitä, ovatko haastateltavat kertoneet kaiken tai ymmärtäneet haastattelukysymykset samalla tavalla kuin minä. On mahdollista että joku haastateltava ei ehkä halunnut kertoa jostain henkilökohtaisesta asiasta, unohti jotain tai ei jaksanut kertoa.

Hirsjärvi kertoo: ” vaikka tutkimuksissa yrittään estämään virheiden syntymistä, tulosten luotettavuus ja pätevyys muuttuvat. Tästä syystä kaikissa tutkimuksissa on pakko arvioida tehdyn tutkimuksen ja tutkimustulosten tulkinnan luotettavuutta. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden ja pätevyyden arvioinnin haastaa se, että

kaikki ihmistä, kokemuksia ja kulttuuria koskevat kuvaukset ovat ainutlaatuisia ja yksilöllisiä eikä tutkimus näin ole samanlaisena toistettavissa eri tutkimusjoukon kanssa.” (Hirsjärvi ym. 2009, 226–228.)

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa esittelen haastatteluaineiston analyysin tuloksia. Haastatteluissa lukiossa opiskelevien maahanmuuttajien ystävyys-suhteiden piirteistä nousi esiin seuraavia teemoja: 1. ystävyys-suhteiden merkitys ja lukiossa opiskelevien maahanmuuttaja opiskelijoiden identiteetti, 2. lukiossa opiskelevien maahanmuuttajanuorten ystävyys-suhteisiin liittyviä vaikutuksia ja 3. ystävyys-suhteiden yhteys maahanmuuttajaopiskelijoiden koulumenestykseen.

5.1 YSTÄVYYSSUHTEIDEN MERKITYS LUKIOSSA OPISKELEVIEN MAAHANMUUTTAJANUORTEN IDENTITEETIN RAKENTUMISELLE

- **YSTÄVYYSSUHTEIDEN MERKITYS**

Haastatteluaineiston perusteella voidaan sanoa, että ystävät ovat tärkeitä nuorille, sillä ystävien kanssa nuoret voivat viettää hyviä ja hauskoja hetkiä. Ystävistä voi myös olla apua vaikeassa tilanteessa ja ystäviltä voi saada apua tai neuvoja. Maahanmuuttaja nuoripoika kertoo, että ilman kaveri koulu on tylsää.

... ystävä on tärkeä. Ystävän kanssa puhutaan asioita, selvitetään ongelmia ja neuvotellaan asioita. Ilman ystävä on tylsä. Ystävien kanssa on hulluja ideoita... luotettavuus ja reilu ovat tärkeitä. ystävä on aina rehellinen...

... ystävien kanssa puhutaan, mennään kylälle ja pelataan playkkaa ja... joskus mennään syömään tai viihteelleen... ystävä on tärkeä, koska auttaa sinua ja voitte viettää aikaa. ystävät ovat hauskoja, mukavia ja voi luottaa...

Joskus nuoret eivät voi puhua kaikista asioista tai omista ongelmistaan muiden perheenjäsenten kanssa, vaan puhuu mieluummin ystävien kanssa, varsinkin jos ystävä ymmärtää.

... ystävä on tärkeämpi kuin kaikki, koska puhutaan asiat, jotka emme voi puhua vanhempien kanssa... vietään aikaa, neuvotellaan.. jne. ystävyys tarkoittaa, joku läheinen henkilö, että valitset itse. hän kuuntelee sinua ja ymmärtää sinua hyvin.. sä voit luottaa ystävän.

Nuori tarvitsee jonkun, jonka kanssa voi olla tilanteessa kuin tilanteessa. Etenkin paras ystävä, jolla on samanlaisia kokemuksia ja tunteita, on nuorelle tärkeä.

... ystävä on todella tärkeä. ystävien kanssa voi olla samat tunteet, samat tilanteet, samat halut... ja lähellä oleva ystäväni on minun kanssani, minun kaikkissa tilanteissa...

Haastatelluille maahanmuuttajanuorille oli tärkeää, että kaveriporukassa vallitsee tasa-arvo.

... ystävä on tärkeää... ystävän kanssa voi jakaa salaisuuksia. ystävyys tarkoittaa minulle tasa – arvo, luotettavuus ja ystävyys. ystävät ovat aina sinun takana...

- **LUKIOSSA OPISKELEVIEN MAAHANMUUTTAJANUORTEN IDENTITEETTI**

Nuoret puhuvat erilaisista asioista ja monenlaisista tapahtumista ystäväporukassa. Nuoret myös jakavat osaamistaan ja tietojaan ryhmässä. Sillä tavalla he oppivat toinen toisiltaan. Tietojen välitys ja päivittäminen tapahtuu lähes automaattisesti ystävien keskinäisiä tapaamisissa. Kun nuori jakaa kokemuksiaan ja saa uutta tietoa, hänen identiteettinsä vahvistuu.

... ystävien kanssa jaamme tietomme.. me puhutaan paljon erilaisista asioista...

Jos ystäväporukka on nuorten mielestä kiinnostava ja nuori on tyytyväinen porukassa, hän todennäköisesti myös oppii tuntemaan ystävien kulttuuritaustoja . Samaten nuoren omat kulttuuriset lähtökohdat tulevat tutuiksi ystäväpiirille.

... voidaan oppia ystävien kulttuuria.

Nuorten elämäntilanne muuttuu koko ajan. Nuori voi olla iloinen tai jonkin ajan kuluttua surullinen jostain asiasta. Kaikissa tilanteissa, varsinkin ikävissä asioissa, hän tarvitsee keskustelua ystäviensä kanssa. Siksi ystävät ovat nuorille tärkeitä ja voivat myös muokata neidän identiteettiään.

.... ystävien kanssa jaamme salaisuuksia ja surullisia asioita...

Itsetunto, itsevarmuus ja itseluottamus ovat asioita, jotka rakentavat ja vahvistavat nuorten identiteettiä. Itsevarmuuden ja itseluottamuksen avulla nuori voi pärjätä elämässä ja ohjata oman elämänsä kulkua. Nuoret joilla on vahva identiteetti, ovat vahvoja persoonaltaan ja he voivat päästä helposti mukaan ryhmiin ja saada ystäviä. Nuorten vahva identiteetti ja ystäviltä saatu hyväksyntä kehittää heidän itsevarmuuttaan ja vahvistaa heidän itseluottamustaan.

.... hyväksyminen vahvistaa itsetuntoani...

Maahanmuuttajanuorilla on elämässään paljon vaikeuksia, jotka voivat heikentää heidän itsetuntoaan ja identiteettiään. Nuorten rauhallisuus ja ilo ovat kuitenkin merkittäviä asioita, jotka ovat suoraan yhteydessä heidän ystävyssuhteisiinsa.

... ystävän kanssa olen iloinen ja rauhallinen.

5.2 LUKIOSSA OPISLELEVIEN MAAHANMUUTTAJANUORTEN YSTÄVYYSSUHTEEN LIITTYVIÄ TEKIJÖITÄ

- PERHE

Maahanmuuttajaperheiden sopeutuminen uuteen kulttuuriin voi olla vaikeaa. Perheen tilanne vaikuttaa nuorten elämään sekä kotona että kodin ulkopuolella. Perhe

voi ymmärtää nuoren valintoja ja helpottaa hänen ratkaisujaan tai rajoittaa nuorta ja vaikeuttaa hänen elämäänsä.

... perheeni vaikuttaa ystävyssuhteeni todella paljon.. heidän rooli on suuri. Valitsen ystäväni ensin itse, mut jos vanhempani eivät jostain syystä tykkää heistä, yleensä lopetan liikkumisen...

Suomalaiseen elämäntapaan ja kulttuuriin liittyvät asiat voivat joskus olla vaikeita maahanmuuttajaperheille, koska heidän lähtömaidensa elämäntavan ja suomalaisen kulttuurin välillä on suuri ero. Sen takia maahanmuuttajavanhemmat voivat olla huolissaan siitä, että heidän lapsensa oppivat suomalaisen kulttuurin ja unohtavat oman kulttuuritgaustan. Heidän mielestään suomalaisessa kulttuurissa on asioita, jotka ovat ristiriidassa heidän omien kulttuuristen käytäntöjensä kanssa. Tällaisia voivat olla esimerkiksi tyttöystävä tai poikaystävä.

... No...hihh en mä oikeastaan tiedä .. äidi hhh.... huutaa paljon ja kieltää kaiken (Päivi Räsänen) ja hän on aina huolissa...

Kaikissa maahanmuuttajaperheessä ei kuitenkaan tule ongelmia kulttuurien välisistä eroista. Vanhemmat voivat hyväksyä nuorten uusia tilanteita uudessa kulttuurissa. He ymmärtävät, että nuorten omat halut ja tarpeet ovat tärkeitä ja vanhempien pitäisi olla aina nuorten tukena.

... Mulla ei oo kieltoa vanhempaan puolelta ystävien valinnasta, mutta kulttuurisesta asiasta ja ujosta en voi kertoa jotain vanhempilleni. esim. tyttöystäväni...

Kun maahanmuuttajavanhemmat sulkevat ovensa uuteen kulttuuriin eivätkä anna nuorille mahdollisuutta kokeilla uusia asioita, ongelmia voi syntyä sekä nuorten ja perheen välillä, mutta mahdollisesti myös nuorten ja yhteiskunnan välillä. Nuori voi vetäytyä perheen piiristä, mistä aiheutuu monelaisia ongelmia.

... Vanhempani on tiukka. He tarkailevat minun ystäväpiirin toimintaa. Heidän rooli on suuri ja he haluaavat minun olevan samasta kulttuurista olevien ihmisten kanssa.

- KULTTUURI

Maahanmuuttajanuorten kulttuuri, perhe ja uskonto ovat liittyvät toinen toisiinsa. Nuori voi jäädä ystäväryhmän ulkopuolelle kulttuurisista ja uskonnollisista eroista johtuen.

... Kulttuurien välillä oleva ero ei pitäisi yleenä vaikuttaa ystäväpiiriin, mutta se vaikuttaa minun ystäväpiiriini. Esimerkiksi, kun porukka mene rannalle kesäällä, en saisi mennä mukaan ilman vaatteita. Minulle on pakko laittaa huivi.. Tulee aina vaikeuksia, mutta omasta kulttuurista ei tule ongelmia...

Maahanmuuttajanuorille on joskus vaikeaa päättää miten toimia. Erilainen kulttuuritausta vaikeuttaa nuorten päätöksiä ja heikentää heidän valintojaan.

... Kulttuurien välillä oleva eroa vaikuttaa ystävyssuhteen kovasti. Maahanmuuttajanuori on aina kahden kulttuurien välillä sekava... kotona oman kulttuuri ja ulkona suomalaiskulttuuri...

Nuorten sopeutuminen uuteen kulttuuriin riippuu siitä, kuinka lähelä heidän oma kulttuurinsa on suomalaista kulttuuria. Nuorille on tärkeää, että löytää jotain samanlaisuutta kulttuurien välillä.

.... Minun mielestä kulttuurien välillä oleva ero ei pitäisi vaikuttaa ystävyssuhtemme, mutta eroja on todella paljon; ruoka muoto, pukeutumisen muoto, jännityksien muoto, uskonto, perheiden suhteet ...

Jos nuorten oman kulttuurin ja suomalaisen kulttuurin välillä on paljon eroa ja kulttuurit ovat hyvin kaukana toisistaan, voi myös syntyä väärinkäsityksiä ja erimielisyyksiä. Tutkimukseen osallistuneiden maahanmuuttajanuorten kohdalla ongelmana oli, että heidän lähtömaidensa kulttuuriset käytännöt erosivat selvästi suomalaisesta elämäntavasta.

... kulttuurien välillä oleva eroa vaikuttaa ystävyssuhteet, koska jokaisessa kulttuurissa on omat käytöstavat ja siitä syntyy erimielisyyksiä. Mulla on kaikeista kulttuurista ystäviä, mutta viihdyn enemmän oman kulttuurin kaverista.

- USKONTO

Uskonnosta syntyvien ongelmien määrää ja nuorten välillä olevat ystävyys-suhteet riippuvat nuorista, ystävien ryhmistä ja nuorten perheistä. Alla olevissa kuvissa olen jakanut Maahanmuuttaja nuorten tilanteet uskonnon mukaan neljään ryhmään; Ensimmäisessä ryhmässä on nuori, jolla on vahva islamin usko ja hän on kasvanut myös vahvassa islamilaisessa perheessä. Nuori vahvassa islamilaisessa ryhmässä pystyy hyvin ja uskonnon mukaan voi syntyä hyviä ystävyys-suhteita nuorten välillä. Lievä islamin uskonnollisessa ryhmässä syntyy paljon erimielisyyksiä ja ehkä nuori lähtee ryhmästä pois. Nuorille on vaikeaa sopeutua suomalaisessa tai muussaa porukassa, koska eroja ja erimielisyyksiä ovat niin paljon. Toisessa ryhmässä on nuori, jolla on vahva islamin usko, mutta on kasvanut lievässä islamin uskoisessa perheessä. Hän pystyy menemään vahvaan islamin uskoiseen ryhmään hyvin ja ystävyys-suhteet heidän välillä on myös hyvin. Nuorella ei ole mitään ongelmia perheiden kanssa. Tämä nuori ei pääsee lievä islamin uskonnolliseen ryhmään ja myös suomalaisten ryhmään itse. Kolmannessa ryhmässä nuorella on lievä islamin usko, mutta hänellä on vahva ja tiukka islamin uskoinen perhe, joka pakottaa koko ajan nuorta. Tässä tilanteessa oleva nuori ei halua päästä vahvaan islamin uskoiseen ryhmään. Hän ei tykkää porukasta, koska ei haluaa elää ja käyttäytyä uskonnon rajojen mukaan, mutta nuori tykkää ja pääsee lievään islamin uskoiseen porukkaan hyvin ja ystävyys-suhteet onnistuvat täydellisesti, mutta nuorilla on perheiden kanssa aina ongelmia.

Nuori voi yrittää sopeutua suomalaisten ryhmään, eikä kerro kaikkea perheelle tai piilottaa jotain perheeltä. Joskus nuori ei tykkää vahvasta islamin uskoisesta porukasta ja ei halua päästä porukan sisään, mutta hänen on pakko, koska hän on

pakotettu perheen puolesta, hänellä on vaikea olla ilman ystävyyttä ja hänelle tulee hyviä tunteita, kun näkee, että häntä ymmärretään porukassa. Neljännessä ryhmässä, nuorella on lievä islamin usko ja hän on kasvanut lieveässä islamin uskoisessa perheessä. Nuori ei halua, eikä tykkää ja eikä pääse vahvan islamin uskoiseen porukkaan. Hän pääsee lieveän islamin uskoiseen porukkaan ja myös suomalaisten porukkaan ja siellä syntyy paljon hyviä ystävyysuhteita.

Sellaisille nuorille maahanmuuttajille, jotka ovat syntyneet Suomessa tai ovat muuttaneet lapsena Suomeen, ei ole väliä minkälaisia uskonnollisia näkemyksiä ystävillä on. He eivät valitse ystäviä uskonnon mukaan, mutta joskus eri uskontoja edustavien ystävien välillä syntyy erimielisyyksiä, jotka voivat johtaa ongelmiin ystävien kesken.

...Ystävien tiukka uskonnosta syntyy vaikeuksia. Jos kaverit ovat tiukkoja uskonnossa, yleensä tulee paljon eri mielisyyksiä ja se vaikuttaa kaveripiiriimme...

Uskonnot tuovat mukanaan on aina joitain kiellettyjä asioita. Esimerkiksi muslimitaustaisten maahanmuuttajanuorten kohdalla vaatimuksena on, että sianlihaa ei saa syödä.

... minusta uskonto ei pitäisi vaikuttaa nuorten ystäväsuhteen, mutta joskus näen yhteiskunnassa ja myös perheessä jotain! Esim. muista uskontolaisten kanssa ei voi mennä naimisiin...

Jokaisella maahanmuuttajanuorella on omat käytöstapansa ja oma kulttuurine taustansa, mutta kaikilla tähän tutkimukseen osallistuneilla nuorilla oli muslimitausta. Vaikka heidän uskontonsa poikkesi suomalaisten valtauskonnosta,

nuoret halusivat toimia ryhmässä samoin kuin heidän suomalaistaustaiset ystävänsä. He halusivat syödä samaa ruokaa, mennä mökille, juhliin ja uida kesällä.

... uskonnolliset asiat aina vaikuttavat ystävyssuhtemme. Porukassa kaikki syövät samasta ruoasta, mutta joku ei syö sianliha ja kala..., Juhannuksessa ryhmä juovat alkoholijuoma mökillä, mutta ryhmästä yhden on poiss uskonnollisesta asiasta... Tai kesällä rannalla muslimilaisille tytölle tulee ongelmia taas uskonnollisesta asiasta ...

... Uskonto vaikuttaa ystävyssuhtemme todella paljon. On helpompi valita omalta uskonnolta, koska omasta uskonnossa ymmärretään toistemme rajoja ja sitä helpompi on edetä...

5.3 YSTÄVYYSSUHTEET JA LUKIOSSA OPIKSELEVIEN MAAHANMUUTTAJANUORTEN KOULUMENESTYS

Maahanmuuttajanuorten ystävyssuhteita ja heidän koulumenestystään verrattaessa todettiin, että ne liittyvät läheisesti toisiinsa. Nuor haluavat mennä ystävien kanssa kouluun, oppia uusia asioita heidän kanssaan, harjoitella kokeeseen yhdessä, keskustella ystävien kanssa koulussa ja koulun ulkopuolella, puhua ongelmista, olla iloinen ja vitsailla keskenään. Ystävyssuhteet auttoivat nuoria kestämään pitkiä koulupäiviä yhdessä.

Lahelma ja Gordon (2003, 47, 58) tuovat esiin, että aiempien tutkimusten mukaan ystävyssuhteet voivat vaikuttaa nuorten koulumenestykseen, sekä myönteisesti, että kielteisesti. Nuori, jolla ei ole ystäviä, eikä hyviä ja vahvoja ystävyssuhteita, hänen koulumenestys yleensä menee huonosti ja hän ei voi viihtyä koulussa. Cotterellen (

2007, 79-80) mukaan Opettajan on tärkeää olla tietoinen siitä, mitä nuoret haluavat ystävyydeltä ja mitä he odottavat ja arvostavat ystäväissään, sitten voidaan tietää, miten ystävyysuhteet vaikuttavat nuorten käyttäytymiseen ja onnellisuuteen.

Ystävyysuhteet parantavat tai joskus heikentävät nuorten koulumenestystä. Nuori, ei ehkä voi tai ei halua tietää, miten ystävät vaikuttavat hänen koulumenestykseen. Häntä kiinnostaa usein vain se, että voi viettää hyviä ja hauskoja aikoja ystäviensä kanssa koulussa. Vanhempien ja opettajien pitäisi huomata tämä ja tehdä keskenään tiivistä yhteistyötä.

Erään haastateltavan mielestä ilman ystäviä voi kyllä mennä kouluun, mutta ei oikein jaksakaan koulupäivää eikä voi keskittyä oppimiseen.

...Ystävän kanssa voi mennä kouluun, voi harjoitella ja sitten voi neuvotella kurssien ympäristä. Ilman ystävä koulu on tylsää...

Nuorelle on merkittävä asia, että hän oppii uusia asioita ystävien kanssa. On myös jännittävää keskustella oppiaineista ystävien kanssa. Erään vastaajan mieltä ystävien kanssa oppii paremmin.

... on kiva mennään ystävien kanssa kouluun ja on todella kiva kun opimme uusia asioita samassa luokassa ...

Koulussa ei puhuta pelkästään kouluun liittyvistä asioista. Nuorilla on myös paljon asioita koulun ulkopuolelta, joista he haluavat puhua ystävien kanssa. Nuoren tytön

mielestä koulu sujuu hyvin koulukavereiden kanssa, koska he harjoittelevat myös koulun jälkeen.

.... vien aikaa ystävien kanssa välitunnilla ja me puhutaan yhdessä koulun ympärillä tai koulun ulkopuolella...

Nuorten koulunkäynti sujuu hyvin ja nuorten tiedot kasvavat, kun he harjoittelevat ystävien kanssa kokeeseen ja neuvottelevat tehtävien ratkaisusta heidän kanssaan.

*...oppimisessa tai tehtävien tekemisessä neuvottelen ystävien kanssa.
Myös voidaan puhua muista ongelmista...*

Koulupäivä voi olla pitkä ja oppiaineet voivat joskus olla vaikeita nuorille. Ystävien kanssa keskustelu auttaa. Nuori puhuu ystävien kanssa myös muista asioista kuin koulusta, oppitunnilla ja koulun jälkeen. Hän vitsailee, nauraa ja rentoutuu.

... vitsaillaan välillä ystävien kanssa, kun koulupäivä on pitkä ja uuvuttava.... ja koe aikana harjoitellaan paljon yhdessä...

6 POHDINTAA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkielman tavoitteena on ollut selvittää, millaisia ovat lukiossa opiskelevien maahanmuuttajanuorten ystävyysuhteet ja millaisia merkityksiä ystävyysuhteilla on nuorten elämässä ja opiskelussa. Tutkielmaa varten olen haastatellut seitsemän maahanmuuttajaopiskelijaa. Sisällönanalyysin ja teemahaastattelun avulla yritin vastata tutkimuskysymyksiin. Tässä luvussa tarkastelen koko tutkimusprosessin; johtopäätökset ja tutkimuksen arviointi.

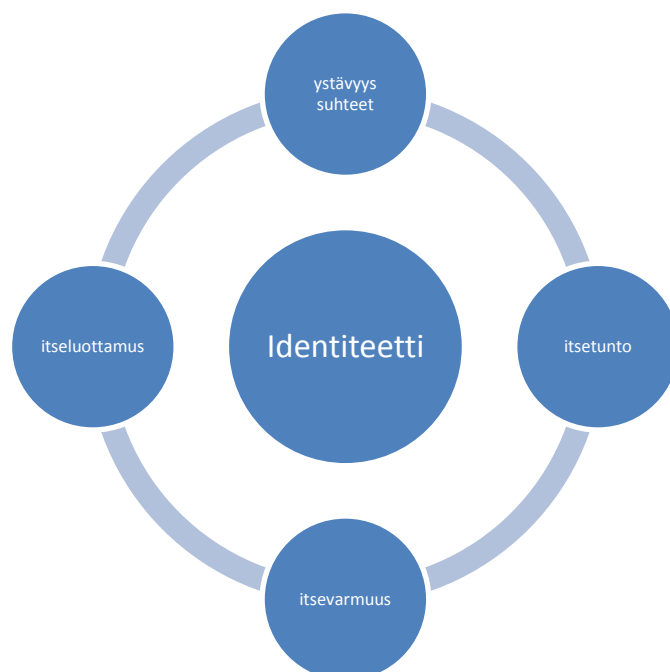
Ystävyys on joskus enemmän kuin mitä tarkoittaa. Ystävät kokeavat yhdessä asioita ja puhuvat ongelmista yhdessä. He luottavat toisiinsa ja ovat rehellisiä toisilleen. Ystävät ajattelevat asioista usein samalla tavalla ja ymmärtävät toisiaan. He haluavat auttaa toisiaan ja olla kavereita keskenään. Ystävien kanssa joskus voidaan puhua kaikista asioista.

Ystävyysuhteet ovat merkittäviä asioita jokaisen elämässä. Ystävien kanssa vietetään aikaa, neuvotellaan, keskustellaan ja tehdään asioita. Duckin (199, 8) mukaan on monia eri syitä, miksi tarvitsemme ystäviä ja mitä ystävyysuhteet tuottavat meille. Ihmissuhteista tiedetään siitä, että henkilö kuuluu johonkin ja hänellä on luotettava yhteys toiseen ihmiseen. Läheiset ihmiset antavat vertailupohjaa omille mielipiteille, uskomuksille ja tunteiden ilmaisulle. Ystävät myös opettavat ja vastaamaan ja suhtautumaan eri asioihin, eli auttavat tunneperäisessä sopeutumisessa ja vakaudessa. Ystävyysuhteissa tärkeää on myös se, että ystävät antavat mahdollisuuksia puhua omista pienistä ja suurista asioista. Ystävät tukevat ja auttavat niin fyysisesti, psyykkisesti kuin emotionaalisestikin, ja lisäksi mahdollistavat avun tarjoamisen heille. Ystävät myös vaikuttavat positiivisesti itsekunnioitukseen ja itsearvostukseen. Kaikki edellä mainitut asiat vaikuttavat osaltaan siihen, että ystävät

tukevat ja auttavat ihmistä kehittämään omaa persoonallisuuttaan. Allan (1979, 43) mukaan ystävyys suhde on olemmassa, siksi se antaa eri osapuolille iloa.

Jokainen tarvitsee ystäviä, koska ystävät antavat itsevarmuutta ja vahvistavat identiteettiä. Ystävien kanssa ollaan rennosti ja tunnetaan tasa-arvoa. Laine kertoo:” ystävyys liittyy moraaliseen ajatteluun. Moraalilla tarkoitetaan ihmisen käsitystä oikeasta ja väärästä sekä hyvästä ja pahasta. Ystävyys suhteissa moraalilla liittyy usein uskollisuuteen, luottamukseen, rehellisyyteen ja uskoutumiseen. ystävyys suhteissaan Lapset ovat tasa-arvoisempia kuin suhteissaan vanhempiinsa. He eivät halua loukata ystäviään eivätkä vaarantaa ystävyys suhdettaan, koska he ottavat ystäviensä tarpeita ja oikeuksia huomioon jo parivuotiaana toisin kuin sisarus suhteissaan. Ystävyys suhteissa esiintyvä läheisyys, välittäminen ja uskoutuminen luovat pohjaa moraalille kehittymiselle.” (Laine 2005, 148 –150.)

Alla olevassa kuvassa voidaan sanoa lyhyesti, että nuorten vahva itsetunto, itsevarmuus ja itseluottamus helpottavat nuorten ystävyys suhteiden valintaa ja ystävyys suhde vahvistaa nuorten ominaisuuksia ja ne kaikki täyttävät nuorten identiteettiä.

Kuvio 2. Maahanmuuttajanuorten identiteetti, itsevarmuus, itsetunto, itseluottamus ja ystävyssuhteet.

Ystävien vaikutus on usein positiivista, mutta se voi olla myös negatiivista. Erityisesti nuorten kohdalla ystävien rooli on suuri ja nuorten persoona, käytöstapa ja identiteetti voivat muuttua heidän ystävyssuhteidensa mukaan. Toisaalta ystävyssuhde muuttuu myös nuorten oman kulttuuritaustan, oman uskonnon ja perheen mukaan. Kulttuurien välillä olevista eroista voi syntyä erimielisyyksiä ja aiheutua erilaisia näkemyksiä ystävien kesken. Joskus nuoren on pakko valita ystävänsä omasta kulttuuripiiristä ja toimia vanhempiensa tahdon mukaan, mutta joskus nuori päättää olla avoin uusille vaikutteille ja oppia muista kulttuureista.

Erilaiset kulttuuritaustat vaikuttavat nuorten ystävyssuhteisiin, koulumenestykseen ja identiteettiin. Maahanmuuttajanuori voi syntyä Suomessa tai muuttaa Suomeen lapsena ja sopeutua suomalaiseen kulttuuriin hyvin, mutta lopulta hänen oman kulttuurinsa ja suomalaisen kulttuurin välillä on aina eroja, jotka voivat aiheuttaa ongelmia ja vaikeuttaa nuoren elämää.

Agafonova. J (2012, 10) tutkimuksen mukaan, kun tarkastellaan maahanmuuttajataustaisen lapsen sopeutumista uuteen kulttuuriin nousee esiin kysymys hänen identiteetistään omassa kulttuurissaan. Lapsen ikä, jossa on muuttaessa uuteen maahan on havaittava asiaa; mitä vanhempi hän on, sitä tietoisempaa on hänen ristiriitainen prosessointinsa. Suurimmat ongelmat syntyvät murrosiän aikana, jolloin lapsen identiteetti muuttuu uuden kulttuurin mukaan ja hän hakee itseään ja persoonallisuuttaan. Jos uuden kulttuurin kohtaaminen tapahtuu tässä vaiheessa, kolme mahdollista tapahtuu: (1) nuori voi peittää tai estää oman kulttuurinsa ja hyväksyy kokonaan uuden kulttuurin, (2) nuori voi vahvistaa identiteettiään lisäämällä omaa kulttuuriaan ja protestoimalla valtakulttuuria vastaan tai (3) nuori voi ottaa kummastakin kulttuurista hyviä osia ja toimia joskus molempien kulttuurien kautta. On erityisen tärkeää, että lapsella on jonkinlainen

ymmärrys oman kulttuurin kanssa, jotta hän näkisi sekä positiiviset, että negatiiviset puolet. (Pitkäsen 1998).

Maahanmuuttajanuorten ystäväpiiri määräytyy usein sen mukaan, millaista nuorten kasvatus on ollut perheessä (perhekulttuuri) ja millaista nuorten suorituskky on ryhmissä. Esimerkiksi perheen osalta keskeistä on, miten kyseinen perhe suhtautuu uskontoon ja kulttuuriin. Missä määrin perhe on avoin tai onko avoin lainkaan muille kulttuureille? Kuinka tärkeitä perheelle ovat uskonnolliset käytännöt ja miten uskontojen välisiin eroihin suhtaudutaan? Voiko perhe hyväksyä sen että nuoret omaksuvat toiseen uskontoon liittyviä käytäntöjä? Vai vastustaako perhe nuoren ystävyysuhteita siksi, että peläättään nuoren luopuvat omista kulttuurisista ja uskonnollisista traditioista. Tällaisessa tilanteessa nuori voi joutua kulttuurien väliseen ristivetoon.

Yleisesti voidaan sanoa, että eri kulttuuritaustaa edustavien ystävyys on hyvin monimutkainen asia, joka riippuu monista tekijöistä ja sitä on tarkasteltava monesta näkökulmasta. Nuorten psykologinen ja psyykinen tila, nuorten ja vertaisryhmien suorituskky, perhe, kulttuurien suhde ja uskonto, ne kaikki vaikuttavat ystävyysuhteiden muodostumiseen.

7. TUTKIMUKSEN ARVIOINTI

Tämän pro gradu -tutkielman aiheena ovat lukiossa opiskelevien maahanmuuttajien ystävyysuhteet ja niiden yhteydet nuorten oppimiseen. Tutkielmani vastaa kysymyksiin: Millaisia ovat lukiossa opiskelevien maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden ystävyysuhteet? Millainen merkitys ystävyysuhteilla on maahanmuuttajanuorten elämässä ja identiteetin rakentumisessa? Millainen vaikutus ystävyysuhteilla on nuorten koulumenestykseen.

Tutkimuksessa maahanmuuttajanuorten kokemukset ja tunteet ovat tärkeitä ystävyysuhteiden ympärillä. Tutkielmallani olen käsitellyt maahanmuuttajanuorten ystävyysuhteita ja kulttuurien kohtaamisista syntyviä ongelmia ja vaikeuksia. Tutkielmallani olen myös yrittänyt huomioida, että maahanmuuttajanuorten ystävyysuhteet ovat keskeisiä asioita, jotka vaikuttavat nuorten oppimiseen.

Tutkimus kertoo, että lukiossa opiskelevien maahanmuuttajien ystävyysuhteet vaikuttavat nuorten oppimiseen. Nuorilla on paljon vaikeuksia monikulttuurisuudesta. Tutkimuksen mukaan maahanmuuttajanuori voi suojella omaa kulttuuria ja lisätä jotain uutta Suomen kulttuurista omaan kulttuuriin ja vahvistaa sitä. Nuoren pitäisi sopeutua omassa- ja Suomen kulttuurissa. Jos nuori on perheen ja oman kulttuurin vaikutuksessa paljon, hänelle tulee paljon ongelmia ja vaikeuksia toimia muiden kanssa.

Tutkielman aineistonkeruutapana on ollut haastattelu. Haastattelu on hyvä tapa saada tutkimustuloksia mielestäni. Haastattelun aikana voi myös keskustella haastateltavien kanssa aiheesta ja antaa lisää selvityksiä haastattelukysymyksillä. Tutkielman teemahaastattelu onnistui hyvin. Olen haastatellut seitsemän

maahanmuuttajalukiolaisnuorta Tampereen eri lukioista, jotka olivat 18-19-vuotiaita. Haastateltavat olivat iranilaisia, irakilaisia ja somalialaisia. Haastattelukieli oli suomi, mutta iranilaishaastateltavien kanssa keskustelin välillä persian kielellä. Haastateltavat olivat syntyneet Suomessa tai olivat muuttaneet Suomeen pienenä. Tutkielma- aiheeni ja haastattelukysymykset olivat haastateltaville kiinnostavia.

Analyysia tein haastattelun teemojen avulla. Analysointivaiheessa haastatteluaineisto jaettiin seuraaviin teemoihin: ystävyysuhteet ja nuorten identiteetti, ystävyysuhteiden muuttuminen ja ystävyysuhteiden vaikutus nuorten koulukäyntiin ja koulumenestykseen. Sen jälkeen teemoista muodostettiin kokonaisuuksia vastaamaan tutkimuskysymyksiin.

Tutkimukseni yksi keskeisimpiä haasteita on ollut se, että nuori ei halunnut kertoa kaikkea kulttuurista ujoudestaan. Toinen oli suomen kielini, joka oli vaikeuttanut tekemiseni haastattelussa ja tutkielmani kirjoittamisessa.

Tutkimustulosten mukaan ystävyysuhteilla on tärkeä merkitys maahanmuuttajataustaisten lukiolaisopiskelijoiden koulumenestykseen, identiteettiin, itsevarmuuteen ja itsetuntemukseen. Ystävyysuhteet myös kehittävät nuorten vuorovaikutustaitoja. Toisaalta tutkimus osoitti, että nuorten elämässä on myös monia muita asioita, jotka vaikuttavat heidän elämäänsä ja koulumenestykseensä (perhe, uskonto jne.). Tutkimustuloksessa yllättävää oli se, että kaikki oli melkein samaa mieltä, että ystävä on tärkeä ja kulttuurien välillä oleva ero ei pitäisi vaikuttaa ystävyysuhteeseen.

Tutkimukseni mukaan voidaan tietää maahanmuuttajanuorten ystävyysuhteissa olevia asioita, eli miten ja kuinka paljon kulttuurien välillä oleva ero vaikuttaa maahanmuuttajanuorten ystävyysuhteisiin. Myös Tutkimukseni mukaan voidaan tietää, että ystävyysuhteet ovat tärkeitä maahanmuuttajanuorten elämässä ja heidän oppimisessa. Jatkotutkimuksen kannalta olisi kiinnostavinta tutkia laajaa maahanmuuttajanuorten ystävyysuhteita. Koska maahanmuuttajien määrä on

kasvamassa ja nuoret ja heihin kuuluvat ongelmat voivat vaikuttaa yhteiskuntaan, aiheeni on tärkeä ja on parempi ottaa huomioon ja käsitellä syvästi.

LÄHTEET

Aaltonen, Marjo, Ojanen, Tuija, Vihunen, Riitta & Vilén, Marika 2003. Nuoren aika. Porvoo: Ws Bookwell Oy.

Aaltonen, Sanna – Kivijärvi, Antti – Peltola, Marja – Tolonen, Tarja 2011: Ystävyydet. Teoksessa Mirja Määttä – Tarja Tolonen (toim.): Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään, Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 112, Helsinki.

Aapola, S. 1992. Helsinkiläistytöjen ystävyyssuhteet. Ihanteina itsenäisyys, läheisyys ja monipuolisuus. Teoksessa S. Näre & J. Lähteenmaa (toim.) Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Agafonova, J. 2012. Maahanmuuttajat suomalaisessa koulussa. Opettajankoulutuslaitos, Tampereen yliopisto.

Aho, S. 2005. Minä. Teoksessa K. Laine 2005. Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa. Keuruu: Otava.

Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä, M. 2013. Olemme muuttaneet ja kotoudumme. Helsinki: Kirjapaino Fram, Vaasa.

Alitolppa-Niitamo, A. 1994. Kun kulttuurit kohtaavat matkaopas maahanmuuttajan kohtaamiseen ja kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen. Helsinki: Otava.

Allan, G. A. 1979. A sociology of friendship and kinship. London: Allen & Unwin, 43.

Apter, T. & Josselson, R. 1998. Best friends: the pleasures and perils of girls' and women's friendships. New York: Crown Publishers.

Burns, R. B. 1979. The self-concept. Theory, measurement, development and behaviour. London: Longman Group Limited.

Cantell, M. (toim.) 2000. Monikulttuurisen nuorisotyön käsikirja. Helsinki: LK-Kirjat/Lasten Keskus.

Cotterell, J. 2007. Social networks in youth and adolescence. Hove, East Sussex: Routledge.

Duck, S. 1991. Friends, for life: the psychology of personal relationships. Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino, 210.

Forsander, Annika 1994 a. Kulttuuri on tulkintaa. Teoksessa Annika Forsander, Elina Ekholm & Raya Saleh. Monietninen työ haaste ammattitaidolle. Helsinki: Helsingin yliopisto, 9-10.

Forsander, Annika 2001. Etnisten ryhmien kohtaaminen. Teoksessa Annika Forsander, Elina Ekholm, Petri Hautaniemi, Abdullah Ali, Anne Alitolppa-Niitamo, Eve Kyntäjä & Quoc Cuong Nguyen. Monietnisyys, yhteiskunta ja työ. Helsinki: Palmenia, 44.

Gordon, T. & Lahelma, E. 2003. Vuorovaikutus ja ihmissuhteet informaalissa koulussa. Teoksessa E. Lahelma & T. Gordon (toim.) Koulun arkea tutkimassa. Yläasteen erot ja erilaisuudet. Helsingin kaupungin opetusviraston julkaisusarja.

Gore, K. 2007. Networking cultural knowledge. An interactive and experiential strategy to apply intercultural communication in business. Helsinki: Oppimateriaalit Oy.

Griffiths, V. 1996. Adolescent girls and their friends. Aldershot: Avebury.

- Hartup, W. W. 1996. Cooperation, close relationships, and cognitive development. Teoksessa M. Bukowski, A. F. Newcomb & W. W. Hartup (toim.) The company they keep. Friendship in childhood and adolescence. New York: Cambridge University Press.
- Hays, R. B. 1988. Friendship. Teoksessa S. Duck & D. Hay (toim.) Handbook of personal relationships: Theory, research, and interventions. Chicester: Wiley.
- Himberg, Lea & Jauhiainen, Riitta 2003. Suhteita -Minä, me ja muut. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Johnson, B. & Christensen, L. 2008. Educational research. Quantitative, qualitative, and mixed approaches. Thousand Oaks, California: Sage.
- Kalliopuska, M. 1990. Itsetunto. 3. painos. Mänttä: Kirjayhtymä.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2000. Tunne itsesi, suomalainen. Juva: WSOY.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2005. Hyvä itsetunto. Juva: WSOY.
- Korpinen, E. 1990. Peruskoululaisen minäkäsitys. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos. Julkaisusarja A. Tutkimuksia 34.
- Lahelma, Elina 2002: School is for meeting friends. British Journal of Sociology for Education 23:3, 367–381.
- Laine, Kaarina 2005. Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Metsämuuronen, Jari 2005: Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Jyväskylä: Gummerus.

Metsänen, R. 2006. Nuorten johtajien sopeutuminen uuteen kulttuuriin. Hämeen ammattikorkeakoulu ja Tampereen yliopiston ammattikasvatuksen tutkimus -ja koulutuskeskus. Akateeminen väitöskirja.

Mäkilouko, M. 2003. Multicultural leadership. Strategies for improved performance. Helsinki: Multikustannus/Multiprint Oy.

Oakley, A. 1997. Foreword. Teoksessa V. Hey. The company she keeps: an ethnography of girls' friendships. Buckingham: Open Univeresity Press, vii– ix.

Ojanen, M. 1994. Mikä minä on? Minän rakenne, kehitys, häiriöt ja eheytyminen. Tampere: Kirjatoimi.

Oliver, P. 2010. Understanding the research process. Thousand Oaks, California: Sage.

Ollikainen, Taru 2012: Tyttöjen kaverisuosio ja luokkahenki yläkoulussa. Teoksessa Elina Pekkarinen – Kaisa Vehkalahti – Sami Myllyniemi (toim.): Lapset ja nuoret instituutioiden kehyksissä. Nuorten elinolot -vuosikirja 2012, 143–155. Nuorisotutkimusverkosto, Terveiden- ja hyvinvoinnin laitos, Valtion nuorisiasiain neuvottelukunta, Helsinki.

Pels, Trees, Model, Suzanne & Deković, Maja. 2006. Cultural Diversity and Its Impact on Child rearing and Family Support. Teoksessa Child Rearing in the Six Ethnic Families: The Multi-Cultural Dutch Experience. Trees Pels & Suzanne Modle (toim.) Lewistin: The Edwin Mellen Press.

Pitkänen P. 1998. Monikulttuurinen koulu: kulttuurinen kohtaaminen opetustyössä. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Pollari, J., Koppinen, M. 2011. Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen. Juva: Bookwell Oy.

Rosenberg, M. 1965. Society and the adolescent self-image. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

Ruusuvuori, J. 2010. Litteroijan muistilista. Teoksessa J. Ruusuvuori, P. Nikander & M. Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.

Salmivalli, Christina 2005: Kaverien kanssa: Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. PS -kustannus. Jyväskylä, 37–38, 42.

Saraneva, K. 2002. Trauma ja pakolaisuus. Teoksessa S. Haaramo & K. Palonen (toim) Trauman monet kasvot: psyykkinen trauma sisäisenä kokemuksena. Helsinki: Therapiea- säätiö.

Solano, C. H. 1986. People without friends. Teoksessa V. J. Derlega & B. A. Winstead (toim.) Friendship and social interaction. New York: Springer-Verlag.

Talib, M., Löfström, J. & Meri, M. 2004. Kulttuurit ja koulu - Avaimia opettajille. Vantaa: WSOY.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Youniss, J & Smollar, J. 1985. Adolescent relations with mothers, fathers and friends. Chicago: The University of Chicago Press.

Vuorenrinne, Varpu. 2015. Käsikirja Nuori nuorelle ystävätoimintaan. suomen punainen risti.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko

Taustakysymykset

- Ikä ja luokka-aste
- Missä kaupungissa asut?
- Missä koulussa opiskelet?
- Kuinka monta vuotta olet asunut suomessa?
- Mistä maasta muutit suomeen? Muutitko suomeen perheesi kanssa vai ei?
- Mikä on sinun äidinkielesi? Osaatko suomea hyvin? Monellako kielellä osaat puhua?
- Asutko perheesi kanssa vai asutko yksin?

Perustaso

- Onko sinulla ystäviä?
- Onko sinulla paljon ystäviä?
- Jos ei, miksi sinulla on vähän kavereita?
- Oliko vaikeaa saada kavereita?
- Jos oli vaikeaa saada kavereita, mitä vaikeuksia sinulla oli? Anna esimerkki!
- Jos oli helppo saada kavereita, mitkä asiat mielestäsi on vaikuttanut sen? Anna esimerkki!
- Mistä maasta sinun kaverit ovat? Maahanmuuttajia vai suomalaisia?
- Miksi vain maahanmuuttajia?
- Miksi vain Suomalaisia?
- Jos kaveripiirissäsi on molempia, mitä eroa on heidän välillä? Mitä sinä teet maahanmuuttaja kaverisi kanssa ja mitä sinä teet suomalaisen kaverisi kanssa?
- Onko kaverisi lukioista vai onko se koulun ulkopuolelta? Miksi?
- Mitä teet kavereiden kanssa? Anna esimerkki!
- Missä yleensä tapaatte? Kotona? Koulussa? Ulkona? Tai jossain muussa paikkassa? Ja miksi?

Yleinen taso

- Mitä ajattelet, onko ystävä tärkeä elämässämme? Miksi?
- Minkälainen merkitys sinun ystävilläsi on sinun elämässäsi?
- Voitko olla kavereiden kanssa helposti vai onko sinulla rajoitukset?
- Minkälaisia rajoituksia sinulla on? Anna esimerkki!
- Vaikuttaako ystäväsi sinua helposti? Entä sinä, Voitko vaikuttaa kaveriisi helposti? Kuinka paljon?

Vanhemmat

- Miten perheesi vaikuttaa ystäväpiiriisi?
- Valitsetko kaverisi itse vai päättääkö vanhempasi kaveripiiriisi?
- Onko sinulla kieltä vanhempien puolelta?

Uskonto

- Voiko mielestäsi uskonto vaikuttaa kaveripiiriin? Miten? Anna esimerkki!
- Valitsetko kaverisi omasta uskonnostasi vai eri uskonnosta? Miksi?

Kulttuuri

- Vaikuttaako kulttuurien välillä olevat erot kaveripiiriimme? Miten? Anna esimerkki!
- Valitsetko kaverisi omasta kulttuurista ja lähikulttuurista vai onko se sinulle ihan sama? Miksi vain omasta kulttuurista? Anna esimerkki!
- Jos sinulla on erilaisesta kulttuurista kavereita, etsitkö samoja asioita kulttuurien välissä?
- Jos sinulla on erilaisesta kulttuurista kavereita, syntyykö jotain häiriötä välillä? Minkälaisia häiriöitä? Anna esimerkki!
- Opitko jotain uutta erilaisesta kulttuurista? Anna esimerkki! Vai suljetko silmäsi muille kulttuureille?

Kieli

- Puhutko suomea sujuvasti?
- Millä kielellä puhut kavereiden kanssa? Suomen kielellä, englannin kielellä, vai omalla äidinkielellä?
- Vaikuttaako eri kielet sinun kaveripiiriisi? Miten?

Harrastukset

- Voiko harrastukset vaikuttaa kaveripiiriimme? Miten?

Ympäristö

- Vaikuttaako ympäristö (koulussa opettajat ja opiskelijat, ulkona ihmiset, jne...) kaveripiiriisi? Miten?
- Tunnetko ympäristössä rasismia? Miten se vaikuttaa kaveripiiriisi?
- Olet kasvannut Suomessa (?) ja olet ollut pitkään aikaan (?) suomalaisten kanssa koulussa tai koulun ulkopuolella. Tunnetko, että olet samalainen kuin suomalaiset?

Loppukysymykset

- Muuttuuko kaveriporukasi koulussa ja ulkona? Vai oletko aina samassa porukassa?
- Jos kaveriporukasi muuttuu, voisitko kertoa minulle mistä syystä se muuttuu?

- Mitä suosittellet muille maahanmuuttajille opiskelijoille, kaverivalinnasta?
- Onko sinulla huonoja muistoja kaverisuhteistasi, joista haluat kertoa minulle?
- Onko sinulla hienoja muistoja, joista haluat kertoa minulle?
- Kerro omin sanoin kavereistasi. Selitä kavereista muutamalla merkittävällä asialla.
- Kerro loput kaverisuhteista? yksi lause riittää!
- Onko sinulla jotain, minkä haluat lisätä?
- Onko sinulla kysymyksiä, joita haluat kysyä?
- Kiitos

Liite 2. Saatekirje haastateltaville

Olen Navideh, kasvatustieteiden opiskelija Tampereen yliopistossa. Haastattelu kuuluu minun pro – graduun ja haastatteluaiheeni on `` Lukiossa opiskelevien maahanmuuttajien ystävyyssuhteet. `` Haastattelu kestää n. 20-30 minuuttia. Haastatteluja raportoitaessa ei käytetä oikeita nimiä.